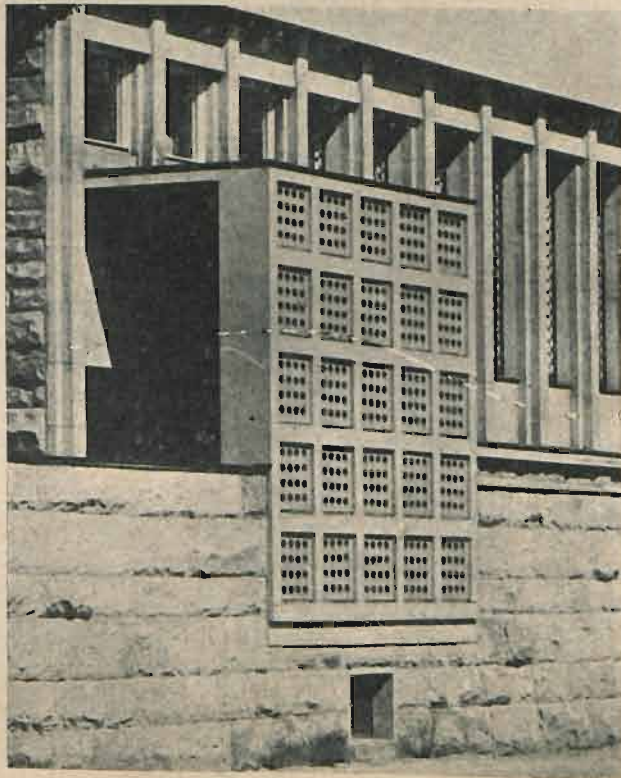

ARCHITEKTURA I BUDOWNICTWO

2

WARSZAWA
ROK XIII — 1937

ARCHITEKTURA I BUDOWNICTWO

MIESIĘCZNIK ILUSTROWANY

Wydawnictwo „Spółdzielni Wydawniczej Architektów Polskich“ w Warszawie.

Zarząd S.W.A.P.: *prof. Aleksander Bojemski, arch. arch. Teodor Bursze, Stanisław Marzyński, Jan Najman.*

Zastępcy: *arch. arch. Antoni Dygat, Jan Kukulski, Henryk Stifelman.*

Rada Nadzorcza S.W.A.P.: *prof. Marian Lalewicz, arch. Franciszek Lilpop, arch. Zygmunt Wóycicki.*

Zastępcy: *arch. Witold Matuszewski, arch. Gustaw Trzciniński.*

Redaktor: *Dr. inż. arch. Jan Zachwatowicz.*

Komitet Redakcyjny *arch. arch. Piotr Biegański, Barbara Brukalska, Tadeusz Dziegielewski, Maksymilian Goldberg, Piotr M. Lubiński, Zaslav Malicki, Kazimierz Marczewski, Stefan Sienicki, Zygmunt Skibniewski (przewodniczący), Rudolf Świerczyński, Stefan Tworowski, Zygmunt Wóycicki, i członkowie Zarządu.*

Członkowie korespondenci: *arch. Kazimierz Dziewoński (Kraków), arch. Henryk Jasiński (Kraków).*

Adres Redakcji i Administracji: Warszawa, Wspólna 40, tel. 9-52-87.

Konto czekowe P. K. O. 11020

WARUNKI PRENUMERATY.

Prenumerata miejscowa:	Na prowincji (z przesyłką):	Egzemplarz pojedynczy:
Kwartalnie zł 15.—	Kwartalnie zł 16.—	W Warszawie zł 5.—
Półrocznie „ 30.—	Półrocznie „ 32.—	Na prowincji „ 5.50
Rocznie „ 60.—	Rocznie „ 64.—	Zagranicą „ 6.—

Pod nadesłanym adresem Administracja wysyła żądany numer pisma za zaliczeniem pocztowym.

CENY OGŁOSZEN:

Przed tekstem:	Za tekstem:	5a i 4a strona okładki:
Cała strona zł 400.—	Cała strona zł 350.—	Cała strona zł 450.—
Polowa strony „ 210.—	Polowa strony „ 180.—	Polowa strony „ 250.—
Czwartka strony „ 120.—	Czwartka strony „ 100.—	Czwartka strony „ 150.—
	Strona artykułu opisowego „ 500.—	

OGŁOSZENIA DROBNE:

Adres w branży rozmiar 10 × 90 mm. łącznie z pren. na cały rok zł. 100.—, płatne z góry przy zamówieniu. Za każde następne 5 mm. wys. dopłata zł. 50.— rocznie. Koszt rzeczywisty rysunków i klisz ponosi ogłaszająca się firma. Dział reklam przewiduje także, poza ogłoszeniami przed i za tekstem, specjalne wkładki artystyczne jedno i wielobarwne.

TREŚĆ

SOMMAIRE

INHALT

„Architektura i Budownictwo“ Nr. 2.

„Architecture et Bâtiment“ Nr. 2.

„Architektur und Baukunst“ Nr. 2.

BOHDAN PNIEWSKI— prof. arch. Dom willowy przy ul. Klono- wej w Warszawie	35—56
Konkurs na rozplano- wanie Mola Południo- wego i terenów przy- ległych oraz na pro- jekt szkicowy „Że- glarskiego Ośrodka Morskiego” w porcie i mieście Gdyni	57—58
TADEUSZ SIŁAKOW- SKI ppłk. — Czynniki militarny w urbani- styce współczesnej	59—63
Przegląd czasopism	64—65
Kronika	66

BOHDAN PNIEWSKI— prof. arch. Villa pour deux familles (War- szawa)	35—56
Concours pour le Môle Sud et les terrains voisins, à Gdynia, — et pour l'esquisse du projet du „Centre de Navigation”	57—58
TADEUSZ SIŁAKOW- SKI colonel — Le fa- cteur militaire dans l'urbanisme	59—63
Revue des revues	64—65
Chronique	66

BOHDAN PNIEWSKI— prof. arch. Zweifami- lienhaus in Warschau	35—56
Wettbewerb zur Aus- führung des Planes des südlichen Molos und seiner Umgebung und zum Entwurf eines Segelclubs in Gdynia	57—58
TADEUSZ SIŁAKOW- SKI — unter-Oberst Der militärische Ge- danke in dem neuzei- tigen Städtebau	59—63
Zeitschriftenschau	64—65
Nachrichten	66

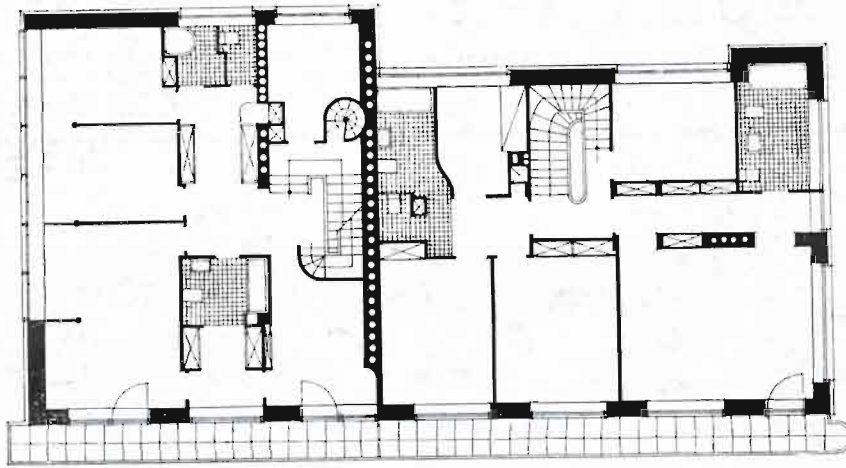
Widok od ogrodu.

fol. E. Koch.

WILLA PRZY ULICY KLONOWEJ W WARSZAWIE.

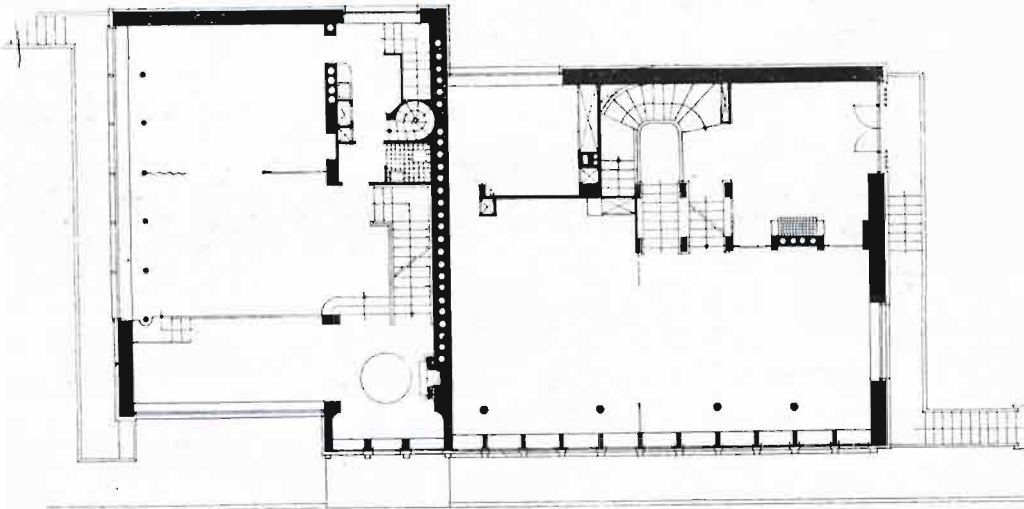
ARCH. PROF. BOHDAN PNIEWSKI.

Willa przy ul. Klonowej w Warszawie projektu prof. Bohdana Pniewskiego jest domem dwurodzinnym. Podział ten uwidoczniiony w planach, nie występuje zupełnie na zewnątrz; zewnętrzne bowiem ukształtowanie budynku zostało podporządkowane jednolitemu ujęciu kompozycji architektonicznej. Jako element kompozycji występuje nawet parkan z rustykowanego piaskowca, włączony w architekturę budynku plastycznym akcentem wejścia. Starannie opracowane elewacje, na stronach nasłonecznionych dają bogate efekty światło-cieniowe.

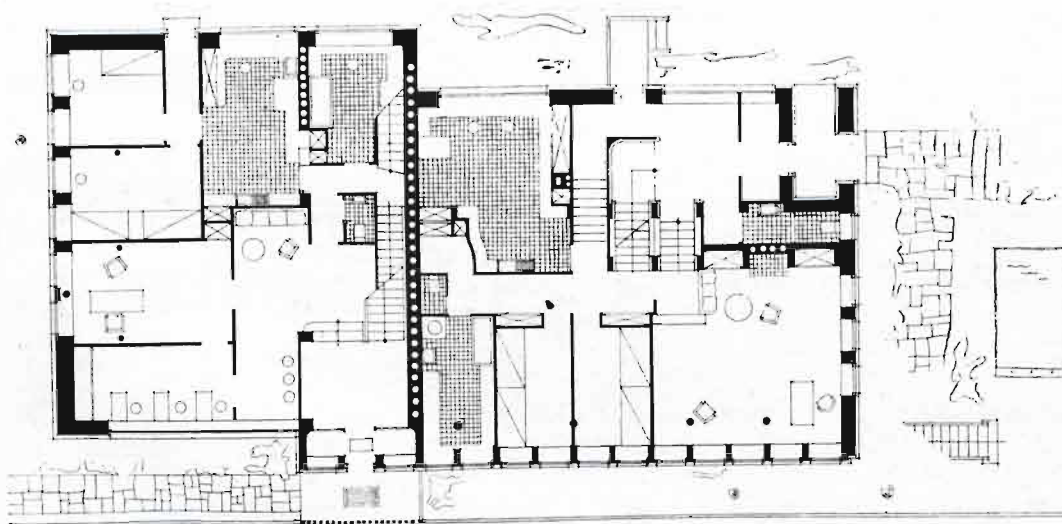
piętro

1 : 250

wysoki parter

1 : 250

niski parter

1 : 250

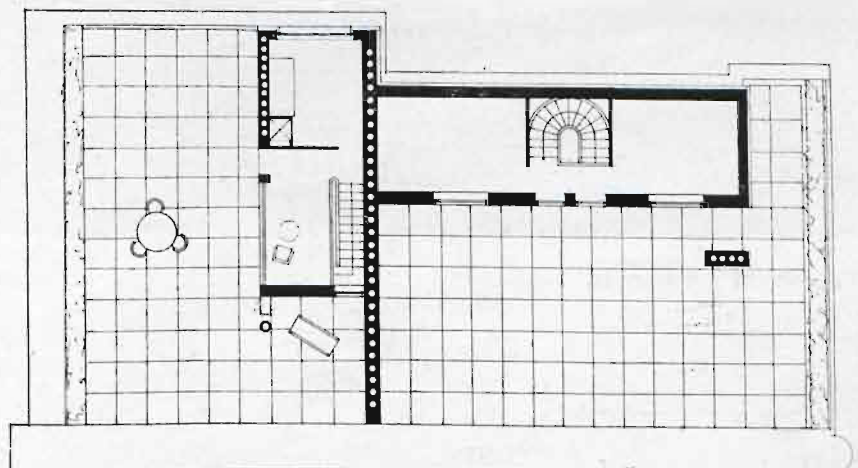
Widok od ulicy.

fol. E. Koch.

Różnice w układzie funkcjonalnym planów uwarunkowane zostały odrębnością zajęcia właścicieli: inżyniera i adwokata.

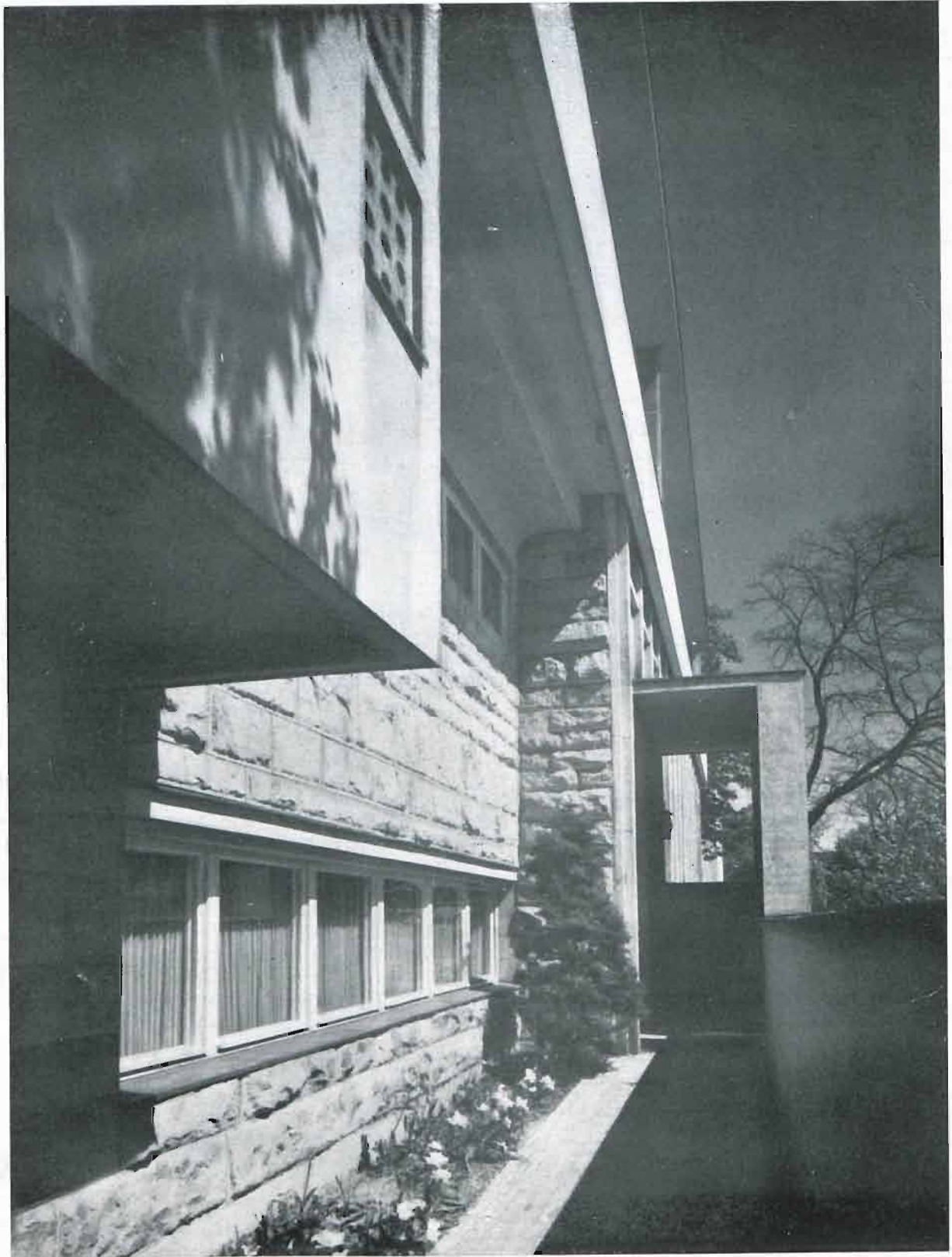
Żelbetową konstrukcję budynku wypełniono cegłą dziurawką. W niektórych partiach słupom żelbetowym służyły za szalowanie gilzy stalowe spawane, przy czym gilzy te pomalowane stanowią w dalszym ciągu zewnętrzną powierzchnię słupa. Elewacje wyłożone zostały piaskowcem, występującym w obróbce zależnie od wymagań kompozycyjnych, jako rustykowany lub młotkowany. We wnętrzach stosowano obficie szlachetne materiały, wyzyskując umiejętnie ich właściwości i efekt obróbki kamieniarskiej: marmury krajowe „Dębnik”, „Barwinek”, „Raclawice”. Ciekawy efekt prześwitu uzyskano w ścianie działowej z alabastru nasuwanego na konstrukcję metalową.

W podłodze występuje klepka dębowa lub dębowe tafle z jaworowymi, hebanowymi, rzadziej mahoniowymi wkładkami.

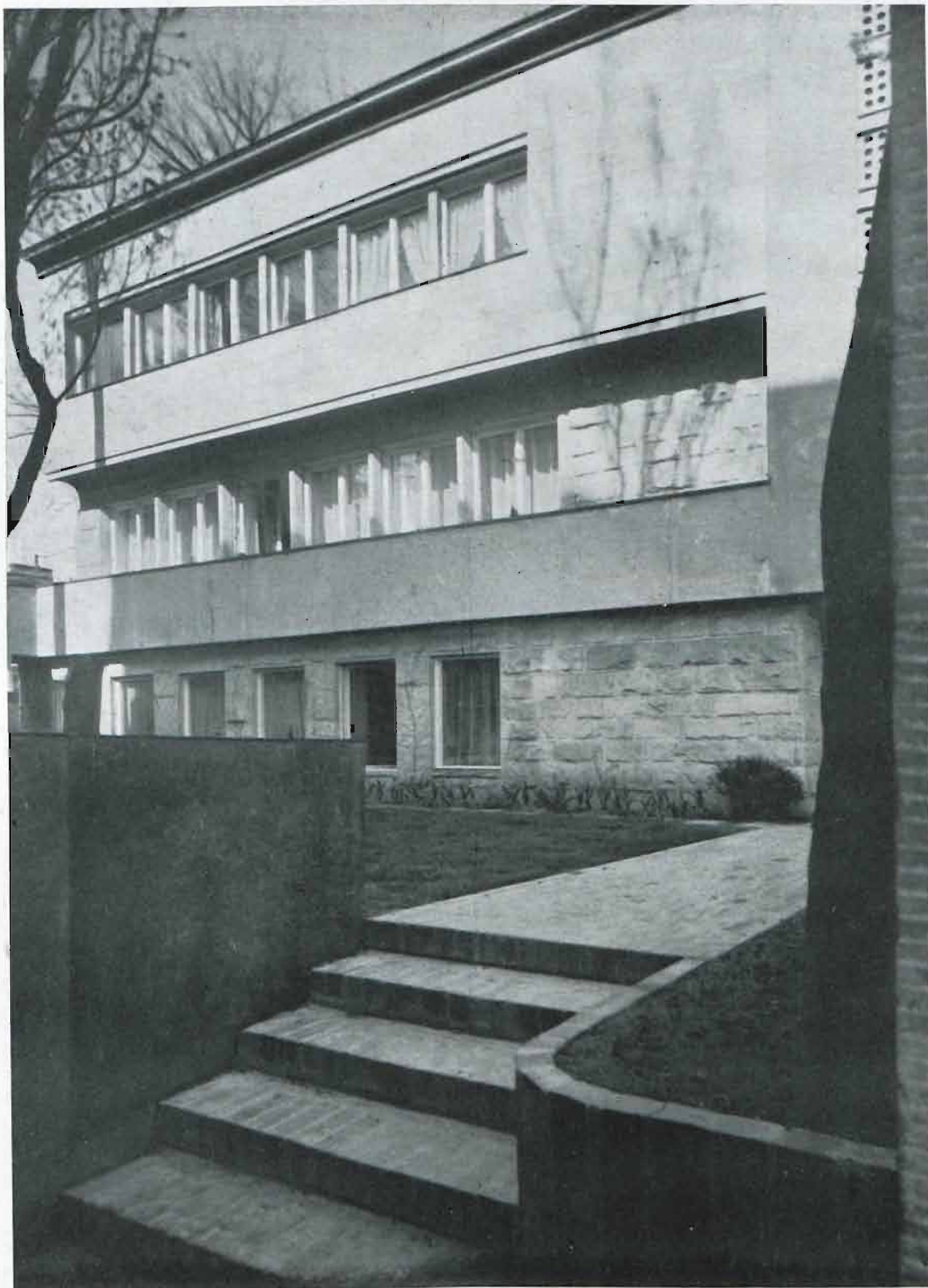
taras.

1 : 250

Fragment z wejściem.

fol. E. Koch.

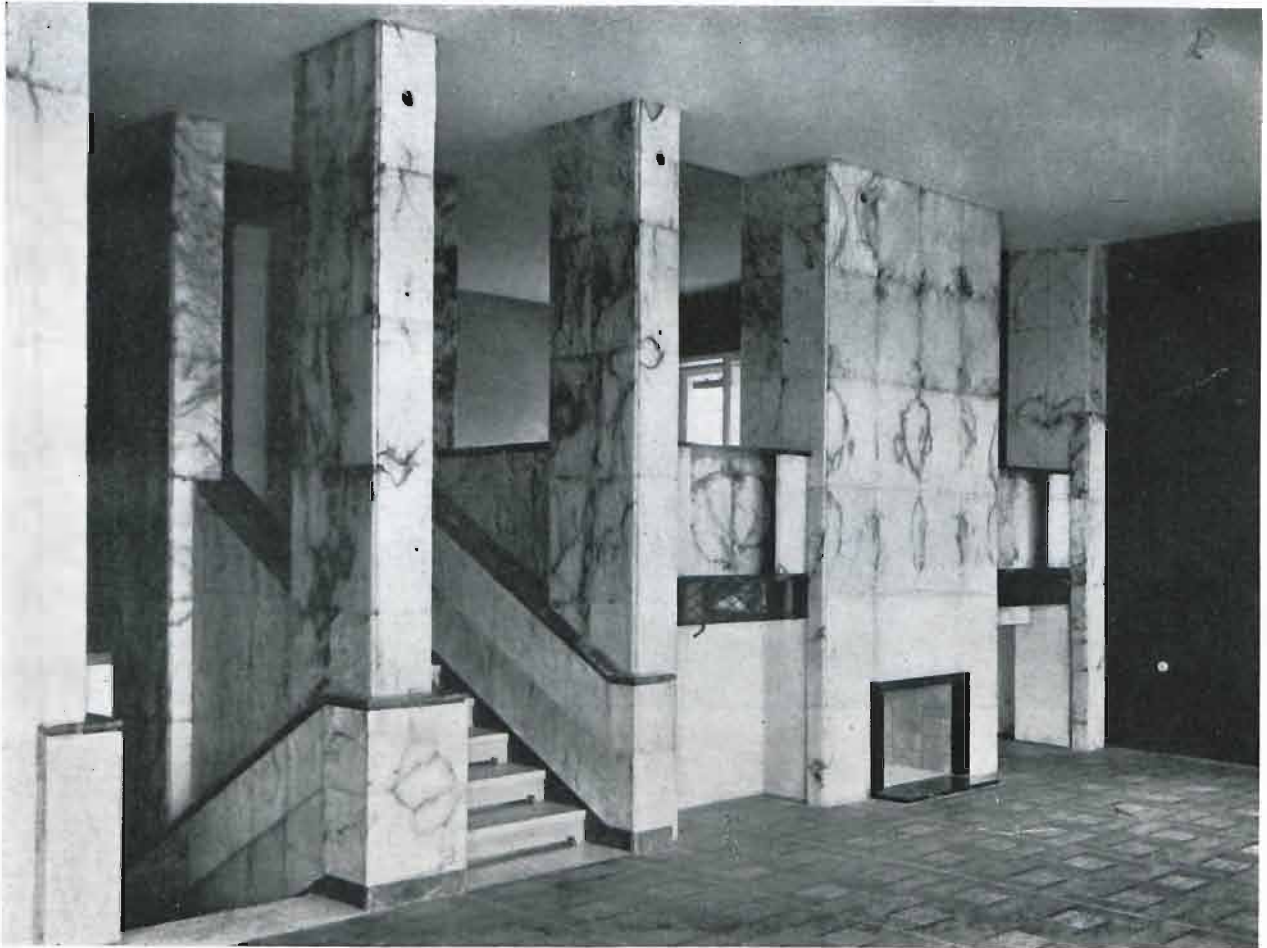

Widok boczny od zachodu.

fol. E. Koch.

[fot. Photo Plat.

fol. L. Zajczkowski.

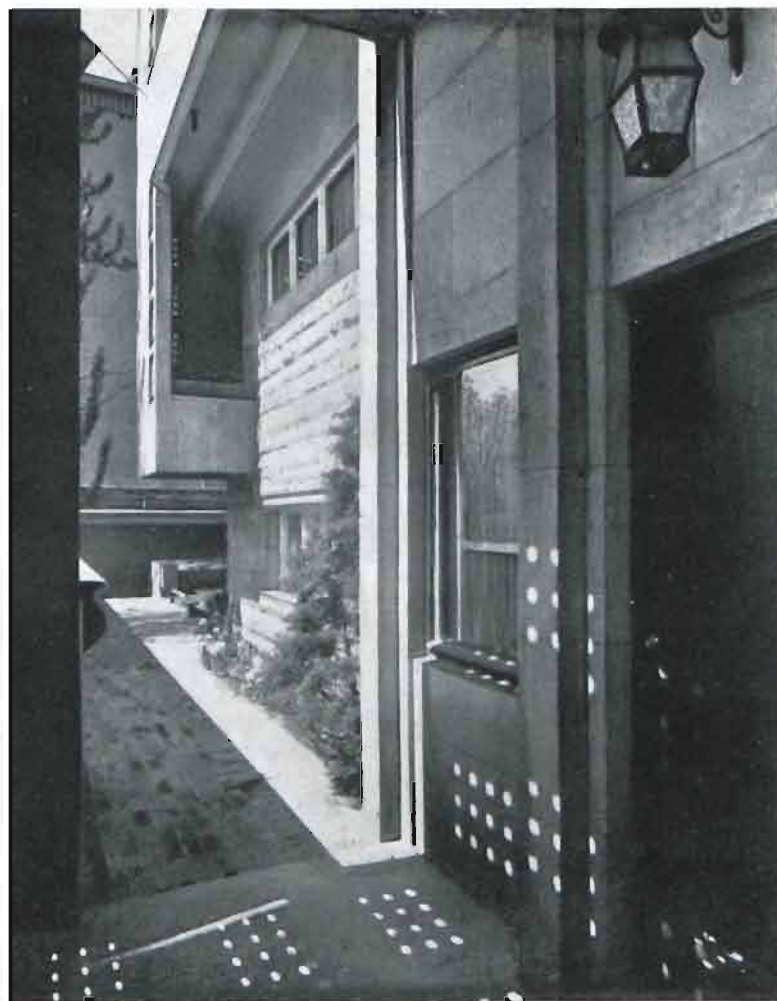

FRAGMENTY WNĘTRZ.

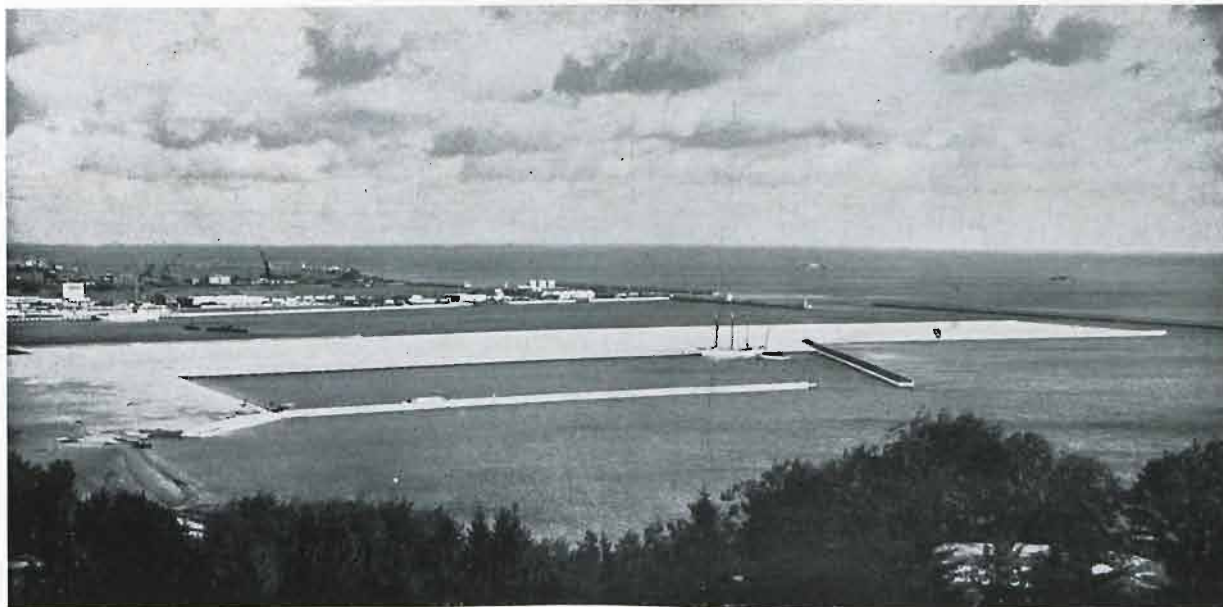
Widok od ulicy.

fol. E. Koch.

Fragment wejścia.

ARCH. PROF. BOHDAN PNIEWSKI.
Willa przy ulicy Klonowej w War-
szawie.

Widok ogólny Mola Południowego.

fol. Raulin.

KONKURS NA ROZPLANOWANIE MOLA POŁUDNIOWEGO I TERENÓW PRZYLEGLYCH ORAZ NA PROJEKT SZKICOWY „ŻEGLARSKIEGO OŚRODKA MORSKIEGO“ W PORCIE I MIEŚCIE GDYNI.

Konkurs ogłoszony był na zlecenie Ministerstwa Przemysłu i Handlu, Ministerstwa Spraw Wojskowych, Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, Komisarjatu Rządu m. Gdyni, Państwowego Urzędu Wychowania Fizycznego i Polskiego, Związku Żeglarskiego przez Zarząd Główny Stowarzyszenia Architektów Rzeczypospolitej Polskiej (S.A.R.P.) i Towarzystwo Urbanistów Polskich (T.U.P.). Konkurs ogłoszony był na podstawie regulaminu konkursów architektonicznych i urbanistycznych S.A.R.P. z dnia 1.VII.1934 r.

Temat konkursu stanowiły dwa zagadnienia:

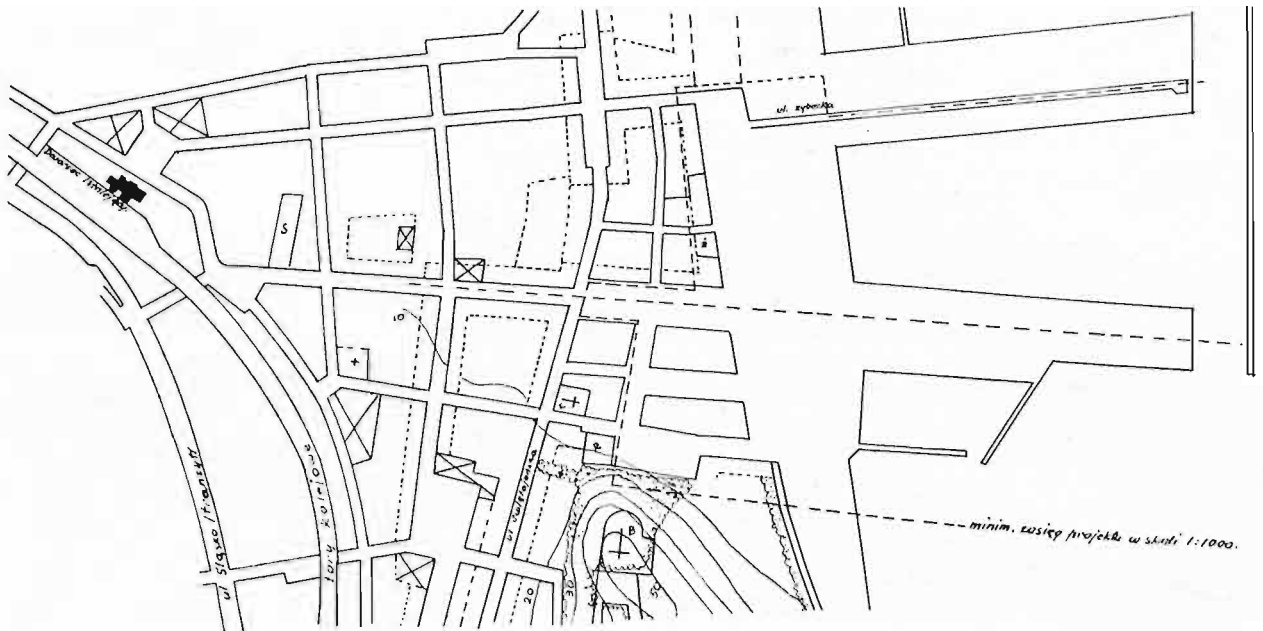
- I. Rozwiązanie urbanistyczne i architektoniczne części terenów portowych i miejskich w Gdyni od ul. Rybackiej do Kamiennej Góry, przyległych do basenu Prezydenta i Basenu Żaglowego wraz z terenami mola Południowego.
- II. Projekt szkicowy „Ośrodka Żeglarskiego“.

Projekt urbanistyczny polegał na rozplanowaniu fragmentu portu i miasta w taki sposób, aby była możliwie najlepiej szarmonizowana zabudowa o charakterze użytkowym przy basenach portowych z przylegającą częścią miasta o charakterze reprezentacyjnym i spacerowym oraz z ośrodkiem sportu żeglarskiego. Ponieważ podlegający zaprojektowaniu fragment miasta Gdyni łączy się bezpośrednio z morzem, ukształtowanie jego plastyczne stanowić będzie o wrażeniu jakie miasto Gdynia wywierać ma od strony morza.

Projekt składał się z dwóch fragmentów. Jeden fragment obejmował tereny od ul. Rybackiej do projektowanej ulicy na osi Mola Południowego. Tereny te jako przyległe do basenu Prezydenta przeznaczone są do użytku portowego. Drugi fragment obejmował czoło Mola Południowego i pozostałe tereny objęte zasięgiem konkursu.

Projekt architektoniczny Żeglarskiego Ośrodka Morskiego obejmował „Dom Żeglarski” oraz zabudowania klubowe i sportowe.

Ogółem wpłynęło 25 prac. Z tych w wyniku przewodu Sądu Konkursowego po podwójnym rozpatrzeniu wyeliminowano ze względu na niedostatecznie opracowany projekt architektoniczny — 15 prac i ze

Gdynia — fragment ogólnego planu zabudowania.

1 : 14000

względu na niedostatecznie opracowany projekt urbanistyczny — 15 prac. Do oceny prac zakwalifikowanych do dalszego rozpatrywania, ustalono następujące wytyczne:

Projekty urbanistyczne postanowiono oceniać stosownie do rozwiązań pod względem:

1. Komunikacji (8 punktów).
2. Zasadniczego podziału terenów (12 p.).
3. Pracy zespołu urbanistycznego (koordynacja funkcjonowania poszczególnych kompleksów. (15 p.).
4. Powiązania z miastem (10 p.).
5. Wartości realizacyjnych (8 p.).
6. Wartości plastycznych (12 p.).

Projekty architektoniczne stosownie do rozwiązań pod względem:

1. Usytuowania zespołu architektonicznego (5 p.).
2. Planów budynków (10 p.).
3. Ogólnej wartości projektu pod względem plastycznym (10 p.).
4. Wartości realizacyjnej (10 p.).

Oprócz powyższego postanowiono przy ocenie prac uznać za dodatnie te rozwiązania, które przewidują: usytuowanie placu miejskiego z niezastłonym widokiem na morze, wciągnięcie Kamiennej Góry w obręb kompozycji rozwiązania przyległych terenów od strony północnej, niezastłanie widoku na morze od strony miasta (od ul. Świętojańskiej), niezbyt intensywną zabudowę drugiej strefy Nadbrzeża Prezydenta i usytuowanie „Domu Żeglarza” od strony morza.

Ostatecznie postanowiono, stosownie do warunków konkursu, I i II nagrodę przyznać za względnie najlepsze rozwiązanie tematu urbanistycznego, mianowicie:

I nagrodę w sumie zł. 6.000.— pracy Nr. 20 (arch. Bohdan Damięcki, Gdynia — Warszawa, arch. Tadeusz Sieczkowski Gdynia — Warszawa).

II nagrodę w sumie zł. 4.000.— pracy Nr. 4 (arch. Marek Leykam S.A.R.P., arch. Marian Spychalski, S.A.R.P.).

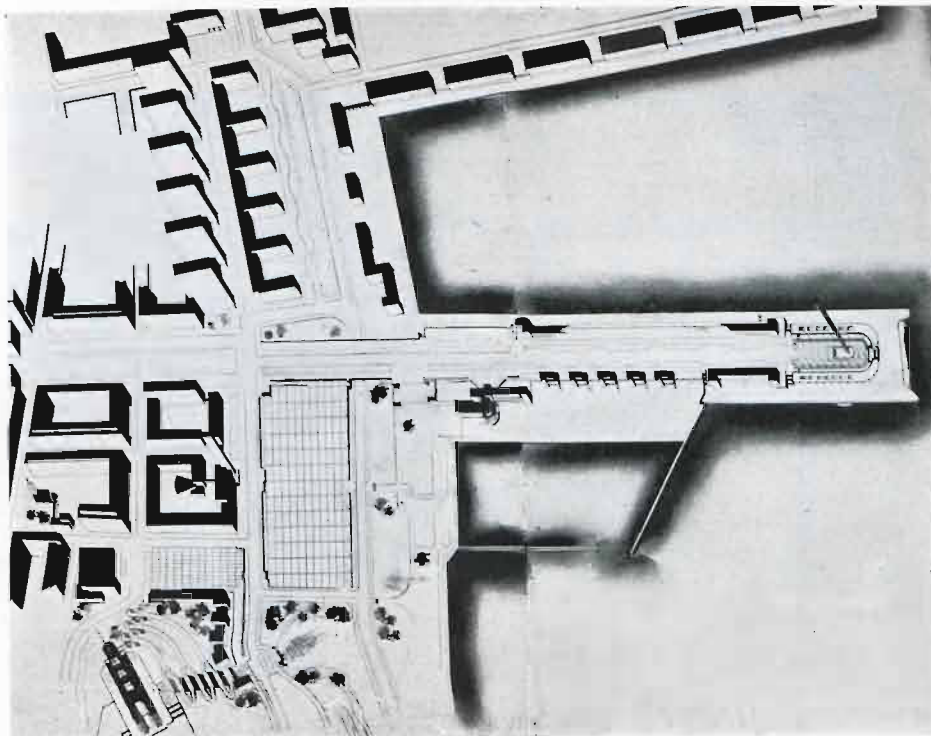
III nagrodę w sumie zł. 3.000.— postanowiono przyznać pracy Nr. 3. (arch. Julian Dachowicz, Lwów, arch. Zygmunt Majewski Lwów).

Za względnie najlepsze rozwiązanie tematu architektonicznego z kwoty zł. 6.000, przeznaczonej w warunkach konkursu na zakupy, utworzono 3 równorzędne dodatkowe nagrody IV po 1.000 zł. każda oraz dwa zakupy dla projektów z grupy A: 2.000 zł. i 1.000 zł.

Czwarte nagrody przyznano pracy Nr. 13 (arch. Bolesław Matisz — Gdynia) za projekt urbanistyczny, pracy Nr. 22 (arch. prof. Fr. Krzywda-Polkowski — Warszawa, arch. krajobrazu Halina Szoltzówna — Warszawa) za projekt „Ośrodka Żeglarskiego” i pracy Nr. 17 (arch. Antoni Jawornicki — Warszawa, arch. Wacław Podlewski i arch. Józef Reński — Warszawa) za projekt urbanistyczny.

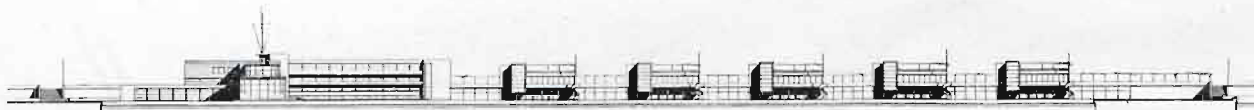
Z grupy A dodatkowo zakupiono jako I zakup pracę Nr. 10 (arch. Bolesław Lachowski, arch. Stanisław Rychłowski — Warszawa) — 2.000 zł. za ogólną wartość architektoniczną całości urbanistycznej i poprawne rozwiązanie Ośrodka Żeglarskiego, oraz pracę Nr. 9 arch. (Arseniusz Romanowicz, arch. Henryk Frey, arch. Piotr Szymaniak — Warszawa) za dobre rozplanowanie moła Południowego i dobrą architekturę budynku „Dom Żeglarski” (jako zakup II).

Skala 1:10000

Praca Nr. 20. Nagroda I.

Arch. Arch. Bohdan Damięcki i Tadeusz Sieczkowski (Warszawa — Gdynia).

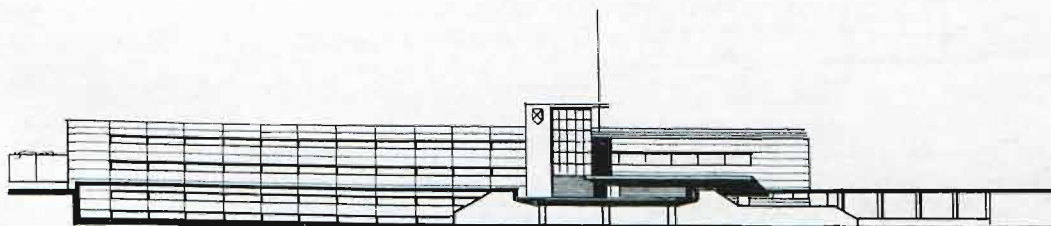
„Ósrodek Żeglarski”.

Elewacja południowa.

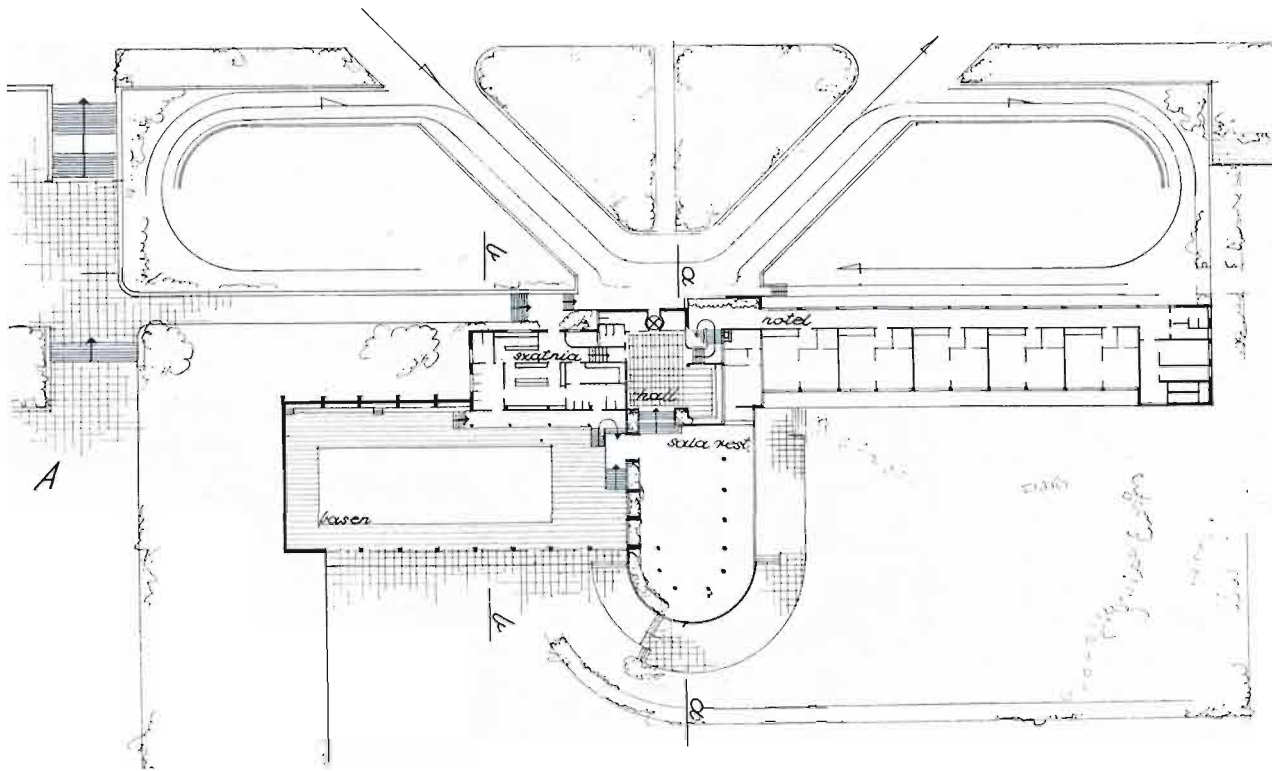
Ocena pracy Nr. 20.

Pod względem urbanistycznym: 1 Nieprawidłowa trasa linii kolejowych, przy zastosowaniu przepisowych łuków linią kolejowa dwukrotnie przecnie główną arterię komunikacyjną (5 p.), 2. Usytuowanie Ośrodka Żeglarskiego od strony miasta (8 p.); 3. Utrudniony dojazd kołowy do nabrz. Pomorskiego (7 p.); 4. Powiązanie z miastem dodatnie (7 p.); 5. Przekięcie ulic w różnych poziomach dodatnie pod względem komunikacyjnym, lecz kosztowne w wykonaniu. Krzyżujące się ulice mają na ogół drugorzędne znaczenie komunikacyjne. Utrudniona praca nabrz. Pomorskiego (5 p.); 6. Szematyczne rozwiązanie poszczęólnych fragmentów, jednakże prawidłowe podejście do rozwiązania całości (7 p.) — razem 39 punktów.

Pod względem architektonicznym: 1. Dom Żeglarski usytuowany od strony miasta. Interesujący pomysł wykorzystania różnicy poziomów terenu (hangary) (3 p.); 2. Przekrozone wymiary: sali, basenu, pokoi klubowych, brak warsztatów i urządzeń kuchennych. Dwupoziomowy ruch przy podjeździe — skomplikowany. (5 p.); 3. Architektura obojętna nie wnosi widocznych wartości plastycznych (5 p.); 4. Kosztowny w realizacji, szczególnie wykonanie podjazdów (5 p.), razem 18 punktów.

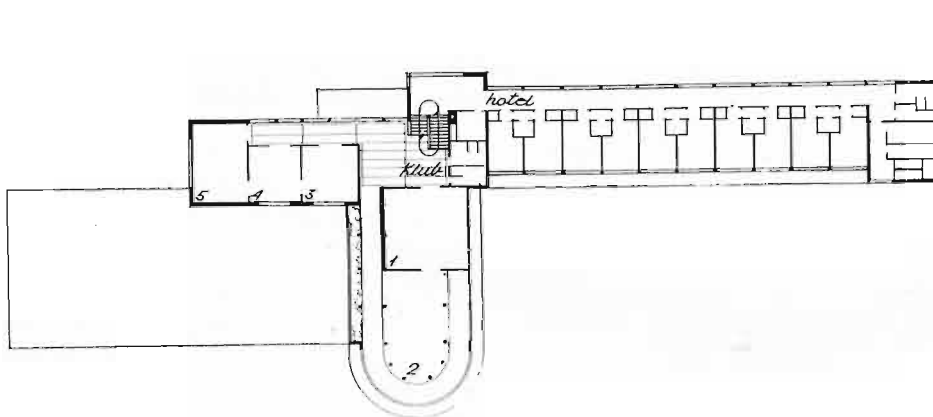

Elewacja
północna 1:800

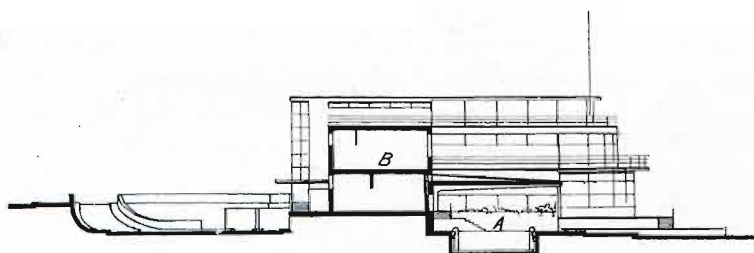
Poziom A.

1:800

Poziom B.

1:800

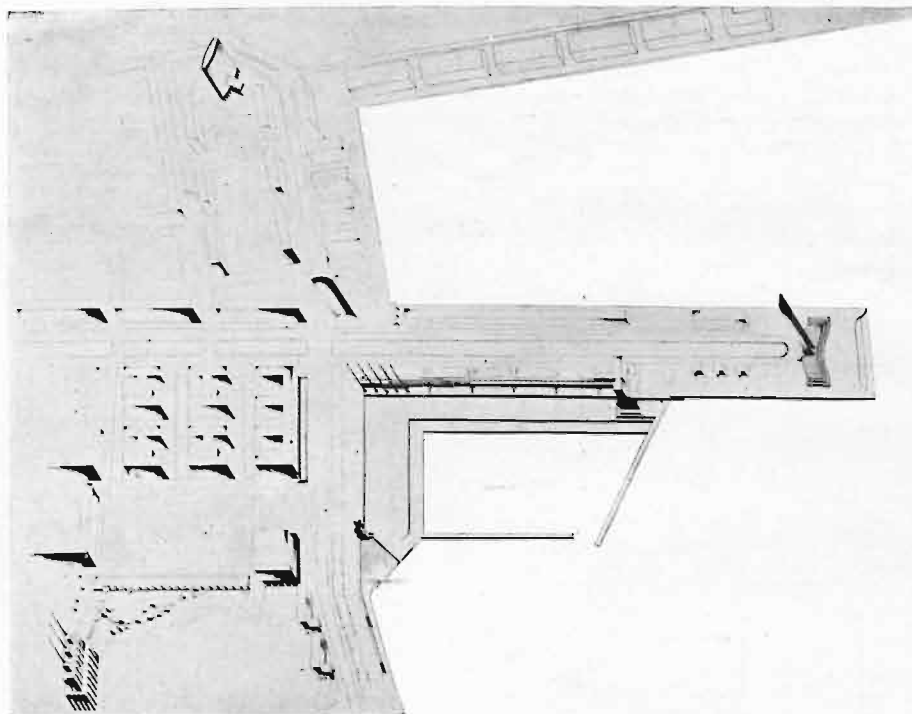

Przekrój bb.

1:800

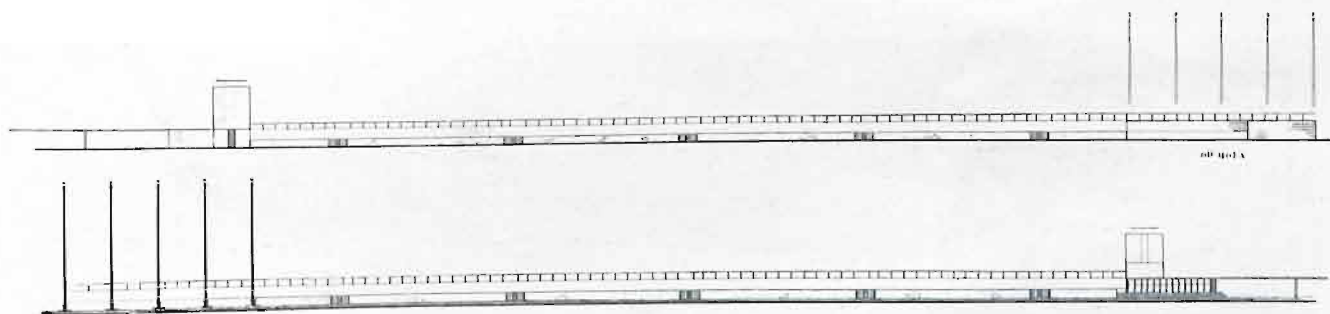
„Ośrodek żeglarski” — praca Nr. 20 — arch. arch. Bohdan Damięcki, Tadeusz Siczkowski (Warszawa — Gdynia).

Skala 1:10000

Praca Nr. 4. Nagroda II.

Arch. Arch. Marek Leykam S.A.R.P., Marian Spychalski S.A.R.P.

„Ośrodek Żeglarski”.

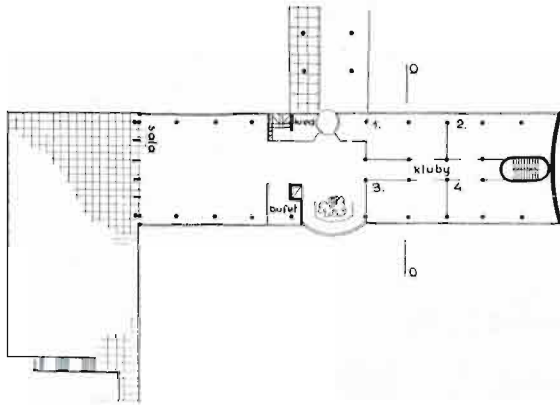
Elewacje.

Ocena pracy Nr. 4.

Pod względem urbanistycznym: 1. Zamknięcie ulic od strony miasta. Skrzyżowanie kolei z drogą w węzle przy ul. Rybackiej. Niedostatecznie przemyślane skrzyżowanie ul. 10 Lutego z ul. Świętojańską (3 p.); 2. Niekorzystny podział nabrz. przy basenie żaglowym tarasami (8 p.); 3. Hangary ulokowane zbyt blisko promenady (odsunięte od basenu) (8 p.); 4. Zamknięcie ulic od strony miasta (3 p.); 5. Duży koszt wykupu terenów. Zamknięcie ulic od strony miasta (4); 6. Zamknięcie blokiem ratuszowym widoku na morze od strony miasta. Zabudowa II strefy nadbrz. Prezydenta zbyt bliska brzegu basenu. Drapacze przypadkowe. Dobre związanie z Kamienną Górą oraz ujęcie plastyczne części miejskiej i mola Południowego (8 p.); razem 34 punkty.

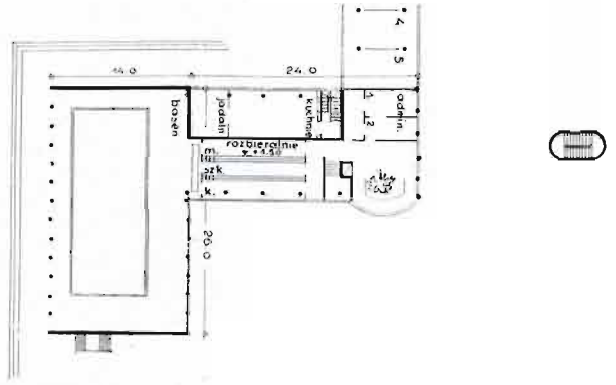
Pod względem architektonicznym: 1. Sytuacja dobra. Dom Żeglarza umieszczony od strony morza (5 p.); 2. Rozbieralnie przy basenie proste i jasne, lecz za szczupłe. Pomieszczenie gospodarcze przy kuchni za szczupłe. Wejście do klatki schodowej do mieszkań służbowych zanadto podkreślone. Otwarte przejścia (schody) do klubów niepokryte na zimę (8 p.); 3. Dobra. Potraktowane zbyt szematycznie (6 p.); 4. Kosztowne konstrukcje ze względu na rozpiętość pomiędzy podporami (3 p.); razem 22 punkty.

„Ośrodek żeglarski” — arch. arch. Marek Leykam,
Marian Sychalski S. A. R. P.

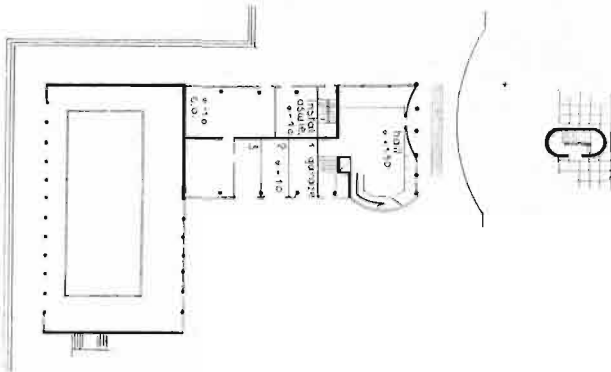
Restauracja

1:800

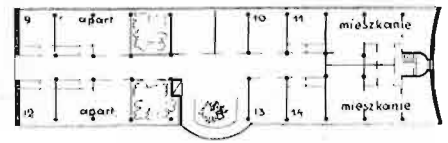

Kluby

1:800

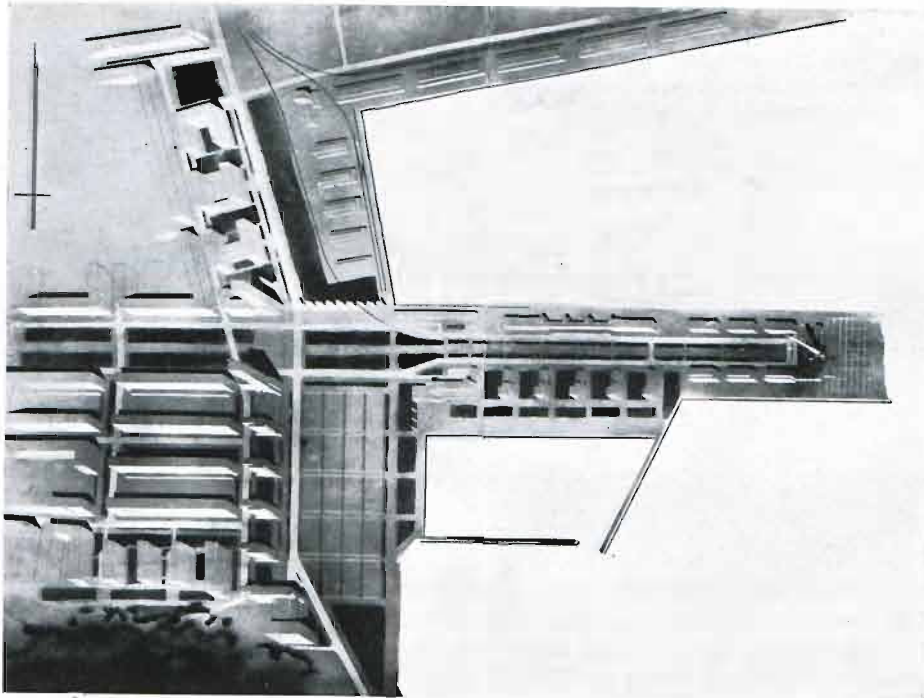

przyziemie 1:800

Hotel

1:800

Skala 1:10000

Praca Nr. 3. Nagroda III.

Arch. Arch. Julian Dachowicz — Lwów, Zygmunt Majewski — Lwów.

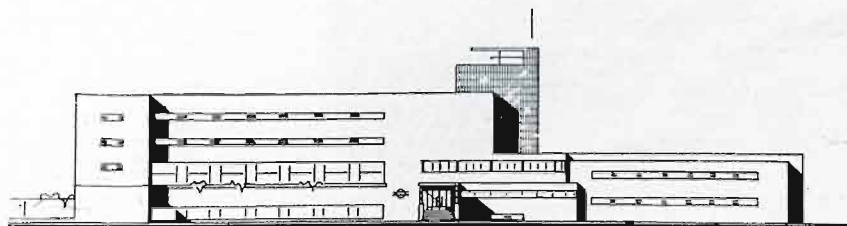
„Ośrodek żeglarski”.

elewacja południowa.

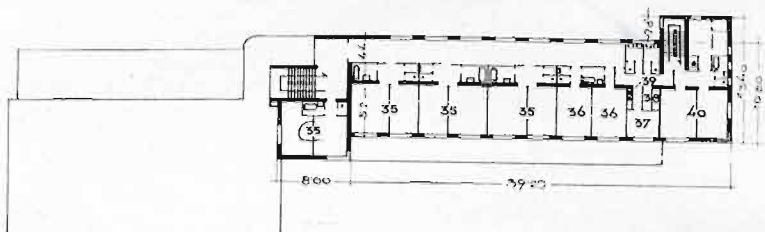
Ocena pracy Nr. 3.

Pod względem urbanistycznym: 1. Niedostatecznie przemyślane skrzyżowanie ul. 10 Lutego z ul. Świętojańską (6 p.); 2. Zbyt intensywne zabudowanie terenów między Kamienną Górą i Skwerem Kościuszki (6 p.); 3. Bazylika nie wciągnięta w organizację defilady (6 p.); 4. Powiązanie z Kamienną Górą niedostateczne (4 p.); 5. Obudowanie podnóża Kamiennej Góry. (5 p.); 6. Niezwiązanie z Kamienną Górą (5 p.); razem 32 punkty .

Pod względem architektonicznym: 1. Sytuacja Domu Żeglarza od strony miasta; tarasy od strony morza (3 p.); 2. Szatnia przy wejściu zacieśniona. Przy pokojach hotelowych i przy klubach urządzenia sanitarne zaprojektowane zbyt rozrzutnie (7 p.); 3. Dobra (6 p.); 4. Całość zaprojektowana oszczędnie (8 p.); razem 24 punkty.

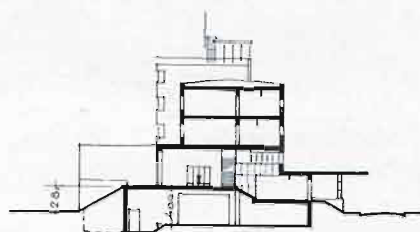

elewacja północna 1:800

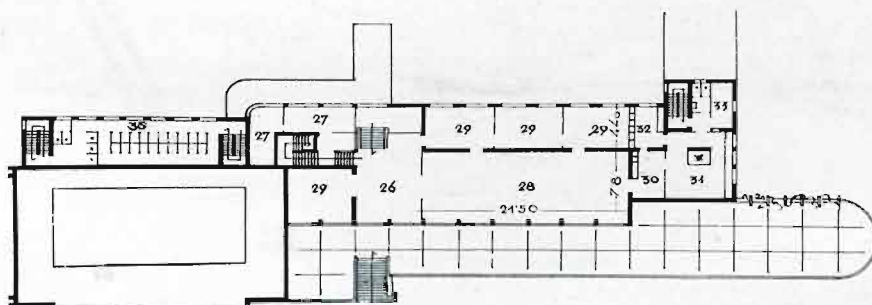
plan piętra II.

1:800

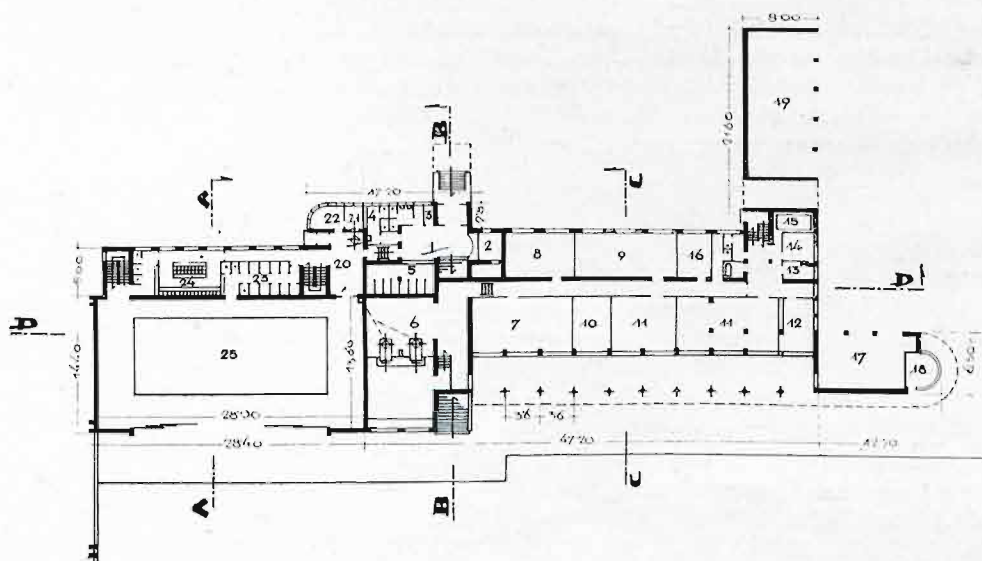
przekrój

1:800

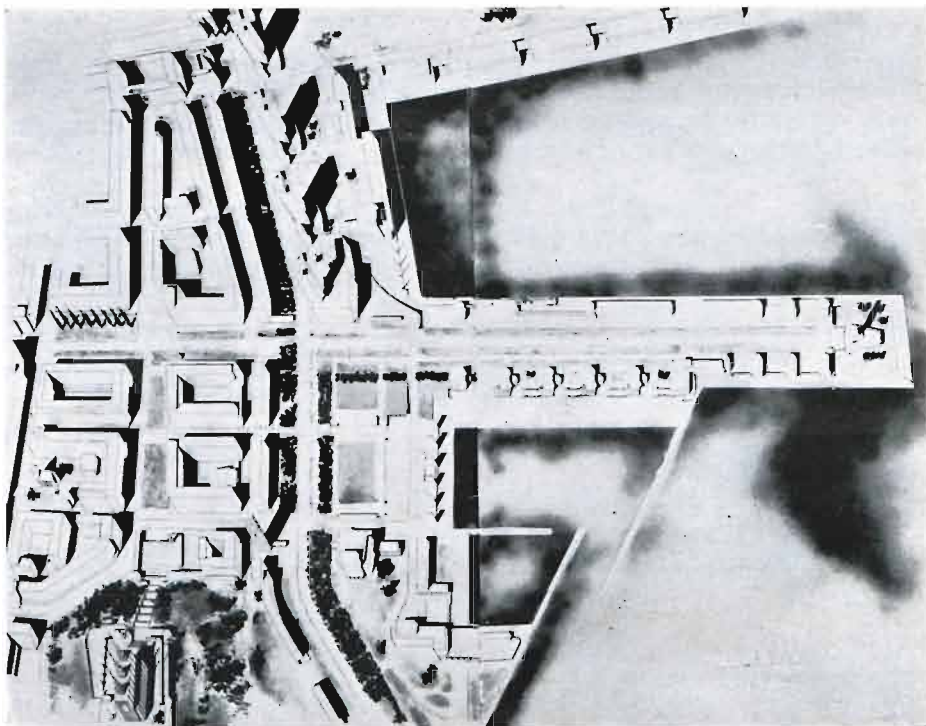
plan piętra

1:800

przyziemie 1:800

„Ośrodek żeglarski” — arch. arch. Julian Dachowicz, Zygmunt Majewski — Lwów.

Praca Nr. 13. Nagroda IV.

Arch. Bolesław Malisz — Gdynia.

Widok od morza.

Ocena pracy Nr. 13.

Pod względem urbanistycznym: 1. Zaleta. Zaprojektowanie dodatkowej arterii komunikacyjnej łączącej port z miastem (7 p.); 2. Zwarta zabudowa I strefy nabrz. Prezydenta (5 p.); 3. Wadliwe funkcjonowanie nabrzeża Prezydenta (6 p.); 4. Obudowanie podnóża Kamiennej Góry (5 p.); 5. Utrudnione funkcjonowanie nabrz. Prezydenta (4 p.); 6. Nieuwzględnienie pod względem plastycznym charakteru wybrzeża. Nie skoordynowanie w skali (3 p.); razem 30 punktów.

Pod względem architektonicznym: 1. Usytuowanie Domu Żeglarza od strony morza zupełnie poprawne. (4 p.); 2. Wspólna klatka schodowa dla Domu Żeglarza i dla basenu. Za duże holle szczególnie w hotelu za duża klatka i w miejscu nieodpowiednim. Holle przy klubach na 1 p. za duże (6 p.); 3. Poprawna (6 p.); 4. Dość znaczna kubatura (5 p.); razem 21 punktów.

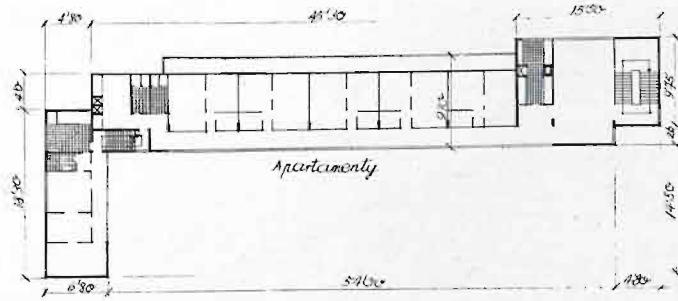
elewacja od mola.

1:800

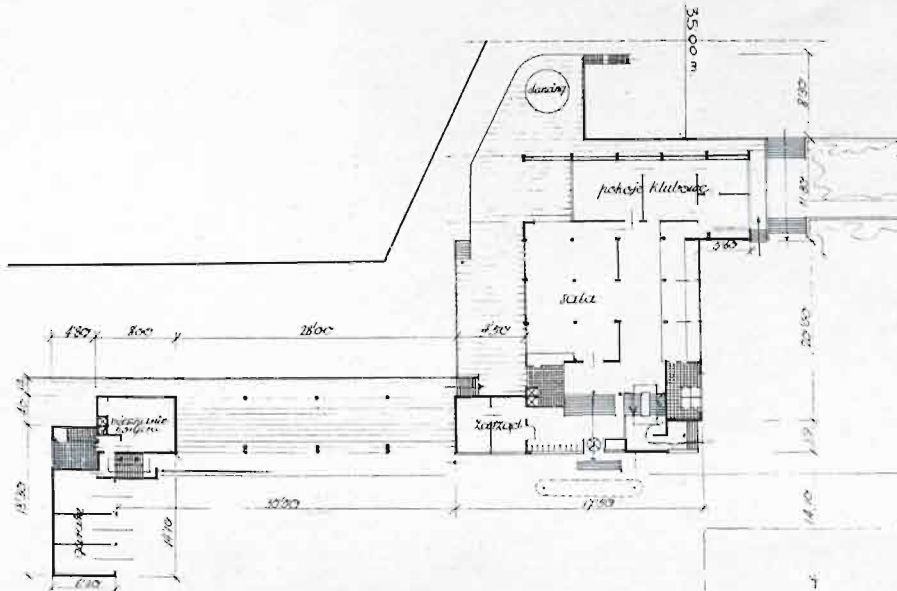
„Ośrodek żeglarski”.

elewacja od morza.

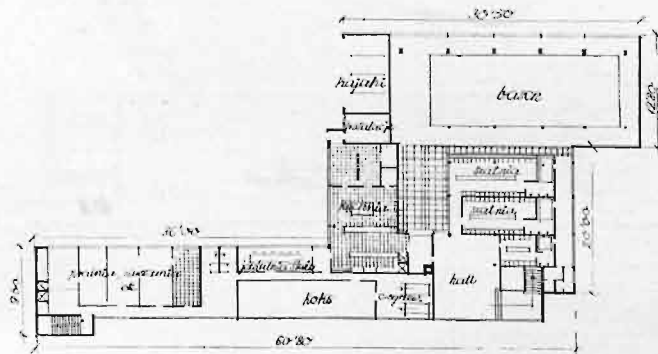

Plan piętra

1:800

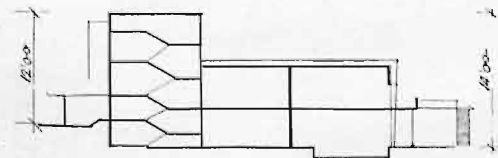

Plan przyziemia 1:800

plan podziemi

1:800

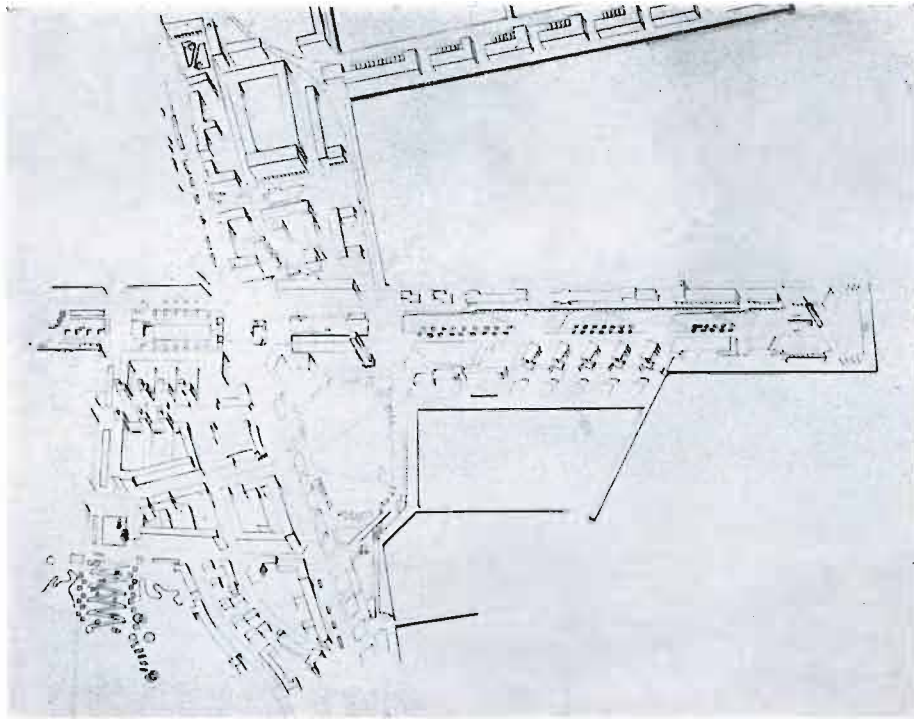
przekrój

1:800

Ocena pracy Nr. 22.

Pod względem urbanistycznym: 1. Nierozwiązany węzeł przy skrzyżowaniu ul. 10 lutego i Świętojańskiej. Brak inicjatywy w rozwiązaniu ul. Waszyngtona (niewielkie przesunięcie nieuzasadniające skasowania istniejącej urządzonej ulicy (4 p.); 2. Brak placu Miejskiego. Zbyt intensywna zabudowa (3 p.); 3. Nierozwiązana sprawa zbiorowych uroczystości i zebrań masowych (4 p.); 4. Wadliwe poprowadzenie ulic na terenach Kamiennej Góry. Załamania ulic (pozbawienie widoku na morze od strony ul. Świętojańskiej) (4 p.); 5. Intensywna i chaotyczna zabudowa. Niewłaściwe potraktowanie placu Miejskiego (3 p.); 6. Brak myśli przewodniej (3 p.); razem 21 punktów.

Pod względem architektonicznym: 1. Dom Żeglarza usytuowany od strony miasta. Ogólny układ sytuacji interesujący, za mało prześwietlony na morze (3 i $\frac{1}{2}$ p.); 2. Holle Domu Żeglarza i basenu zbyt zbliżone z brakiem połączeń. Wejścia położone blisko siebie i podobne, stwarzają dezorientację. Pokoje klubowe potraktowane zbyt hotelowo. W klubach dwie klatki schodowe zbyt kosztowne. Część klubowa i Zarządu potraktowana zbyt hotelowo. (6 p.); 3. Celowa i dobra (8 p.); 4. Duża kubatura (5 p.); razem 22 punkty.

Skala 1:10000

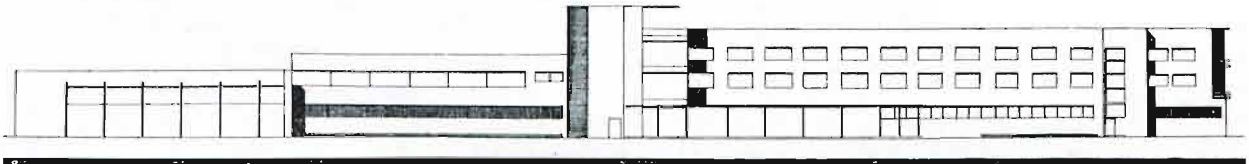
Praca Nr. 22. Nagroda IV.

Arch. Fr. Krzywda-Polkowski, i arch. krajobrazu Alina Szoltzówna — Warszawa.

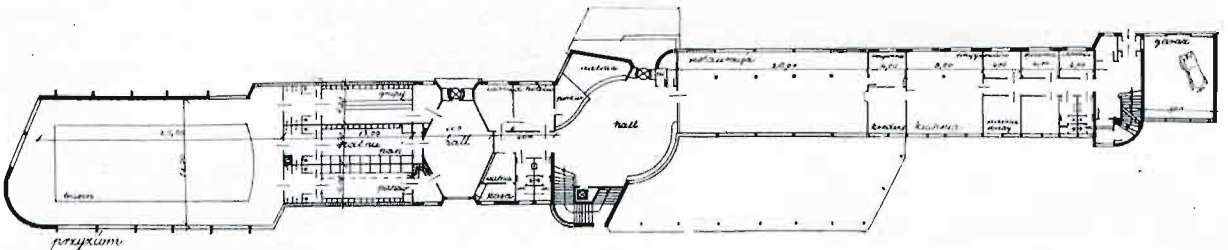
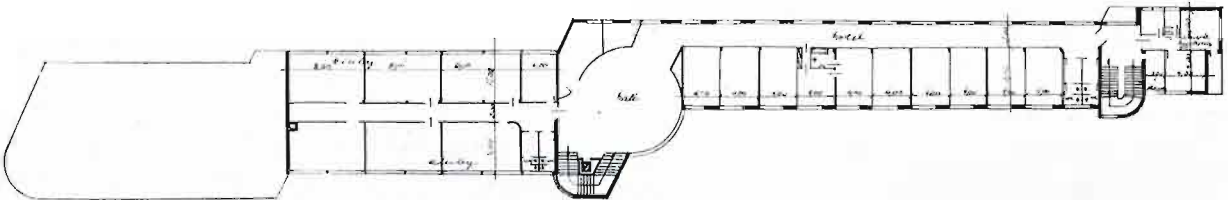
„Ośrodek Żeglarski”

elewacja klubów.

elewacja południowa.

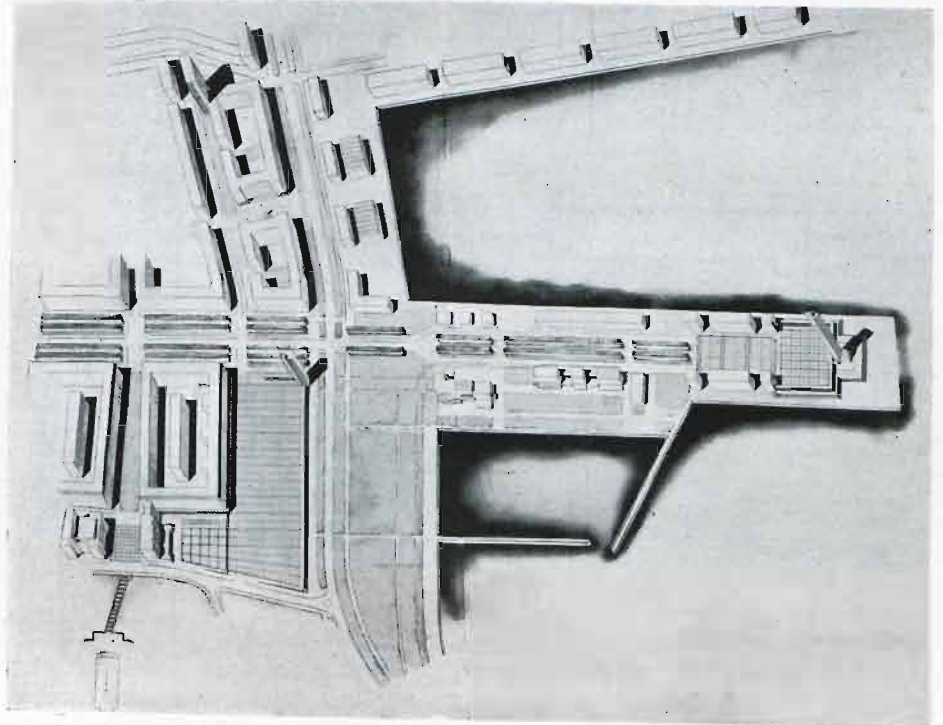
1:800

plan przyziemia i I piętra.

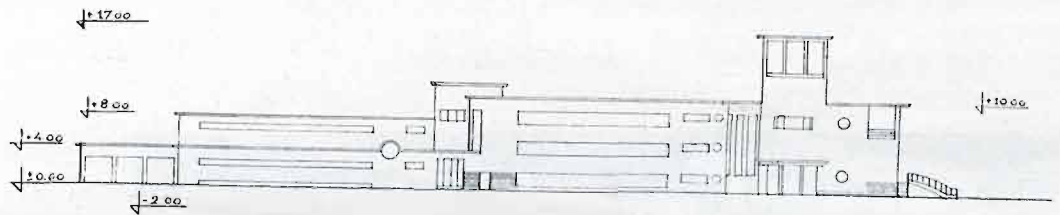
1:800

Skala 1:10000

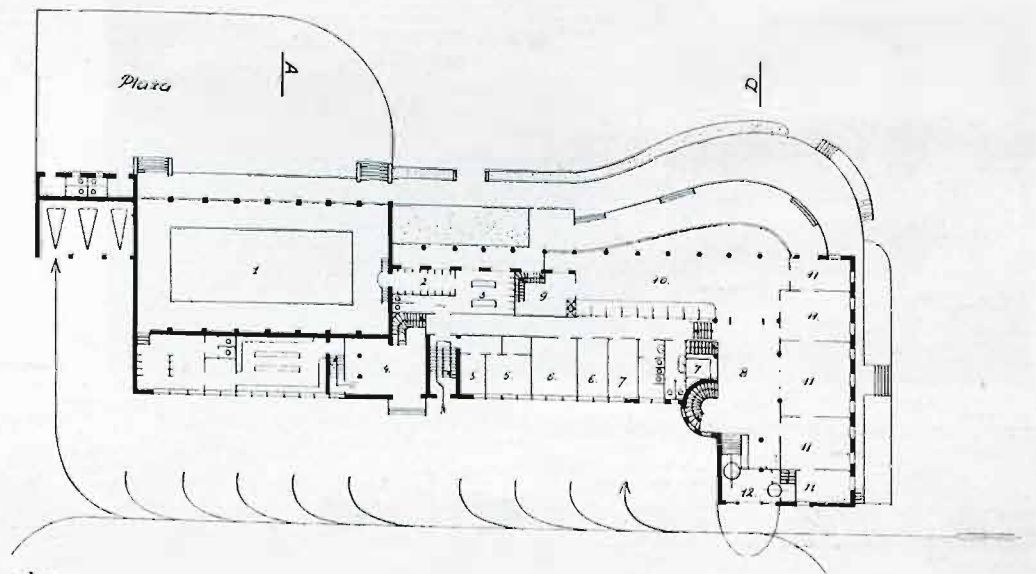

Praca Nr. 17. Nagroda IV.

Arch. arch. Antoni Jawornicki, Waclaw Podlewski i Józef Reński — Warszawa.

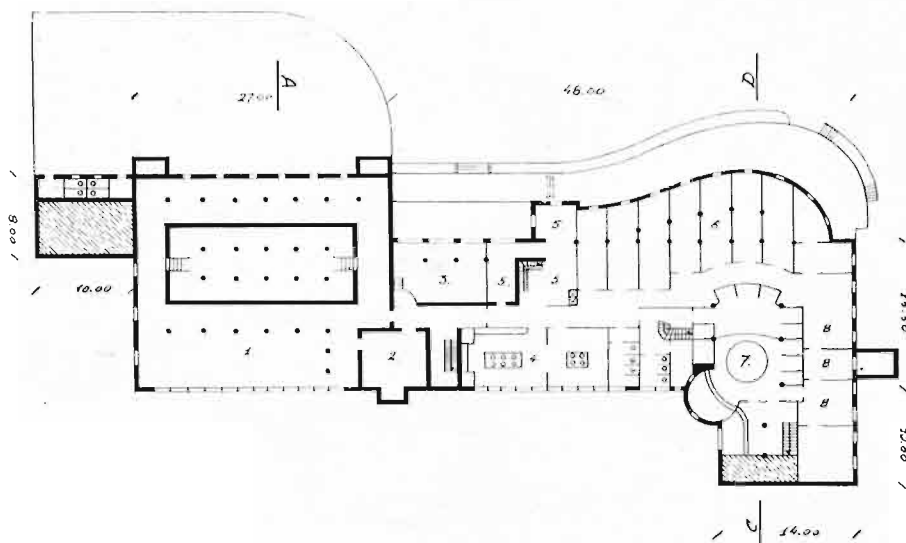

elewacje
1:800

plan przyziemia

1:800

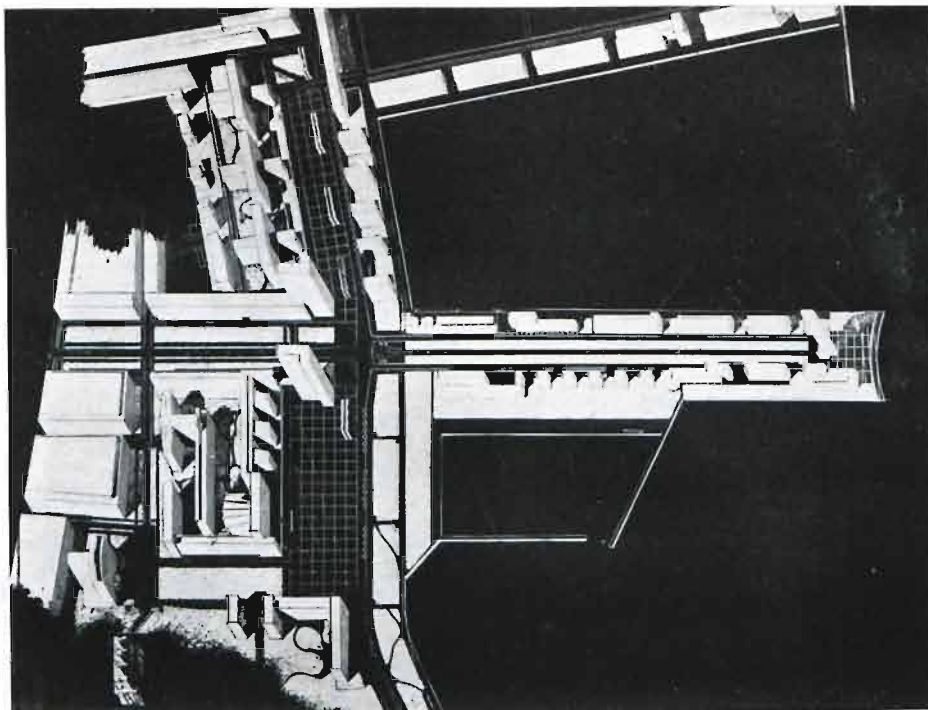

niski parter 1:800

Ocena pracy Nr. 17.

Pod względem urbanistycznym: 1. Przekucie linią kolejową głównej arterii (5 p.); 2. Usytuowanie Ośrodka Żeglarskiego od strony miasta. Intensywna zabudowa II strefy nadbrz. Prezydenta (7 p.); 3. Niedoprowadzone do końca (nieprzemyślane zapoczątkowane problemy). Sztuczność założeń. Oś na Basen Prezydenta i na Bazylikę (5 p.); 4. Skasowanie wylotów ulic na morze (3 p.). 5. Rozrzucone potraktowanie terenów na stokach Kamiennej Góry (3 p.); 6. Brak konkretyzacji w projekcie zabudowy (5 p.); razem 28 punktów.

Pod względem architektonicznym: Wyliminowany.

Skala 1:10000

Praca Nr. 10. Zakup I.

Arch. arch. Bolesław Lachowski i Stanisław Rychłowski — Warszawa.

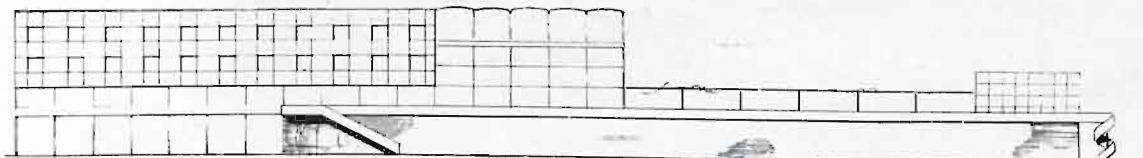
„Ośrodek żeglarski”

elewacja północna.

Ocena pracy Nr. 10.

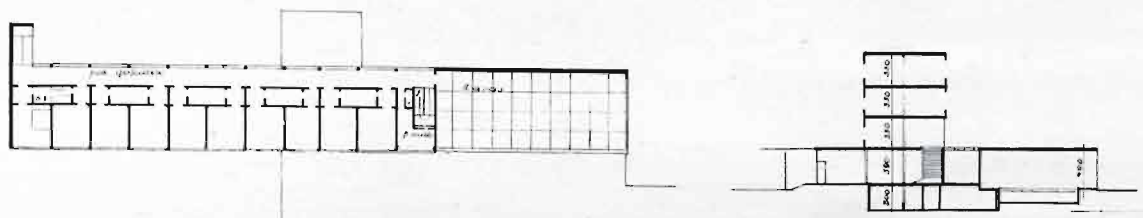
Pod względem urbanistycznym: 1. Kierunek połączenia linii kolejowych niemożliwy do wykonania. Zamknięcie od strony miasta (2 p.); 2. Intensywna zabudowa II strefy nabrz. Prezydenta oraz terenów miejskich (6 p.); Niemożliwość obsłużenia nadbrzeży portowych torami kolejowymi (6 p.); 3. Odcięcie optyczne miasta od morza (3 p.); 5. Złe funkcjonowanie portu (brak torów). Zamknięcie od miasta (4 p.); 6. Zabudowa podnóża Kamiennej Góry zaprojektowana nie w skali w stosunku do Bazyliki (7 p.); razem 28 punktów.

Pod względem architektonicznym: 1. Usytuowanie Domu Żeglarza od strony miasta (3 i ½ p.); 2. Ogólny rzut Domu Żeglarza dość przejrzysty i jasny, w klubach zbyt rozbudowany holl (6 i ½ p.); 3. Ogólny układ poprawny, ale w wyrazie swym niezdecydowany (6 p.); 4. Całość zaprojektowana zbyt oszczędnie (7 p.); razem 23 punkty.

elevacja południowa.

1:800

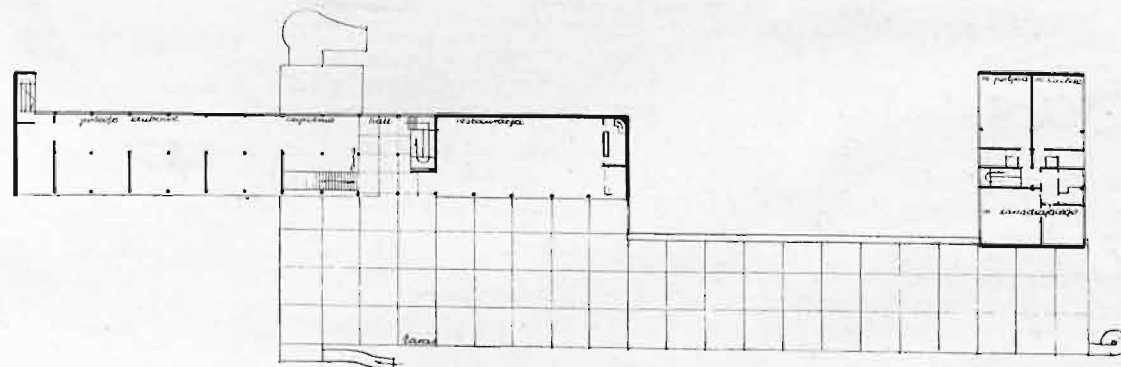

plan III piętra

1:800

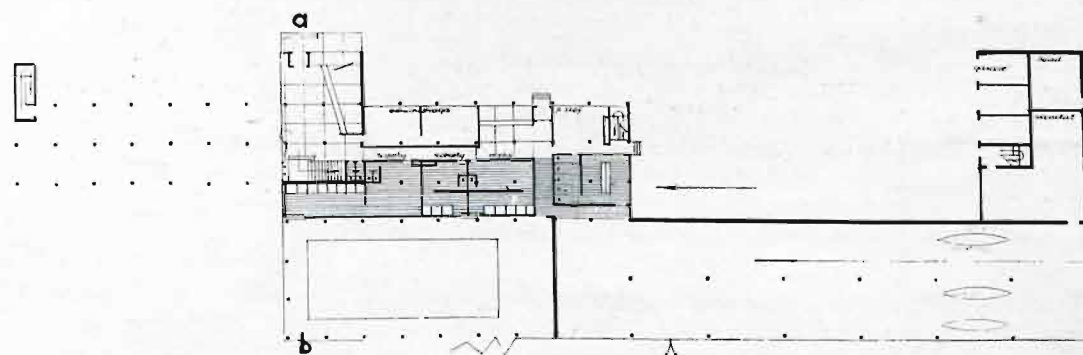
przekrój a b

1:800

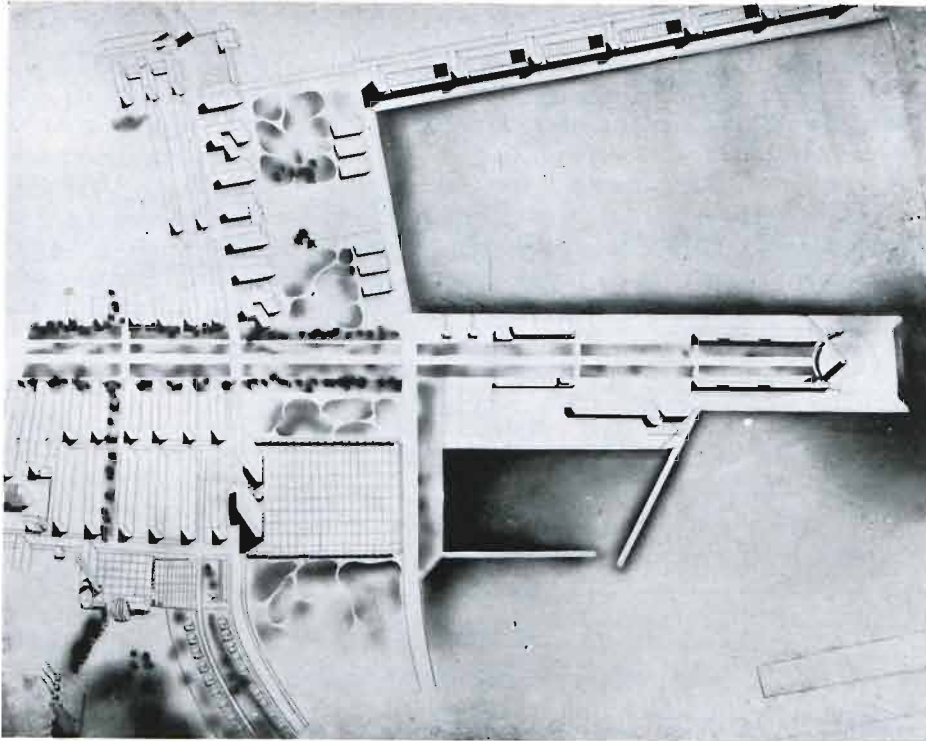
plan I piętra

1:800

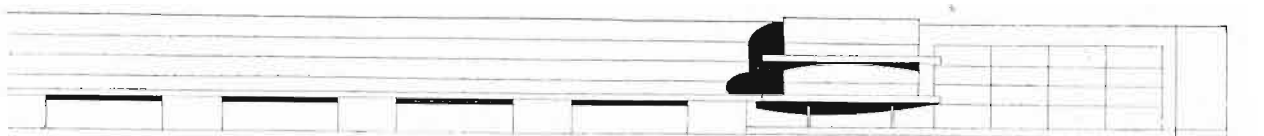
plan przyziemia

1:800

Praca Nr. 9 Zakup II

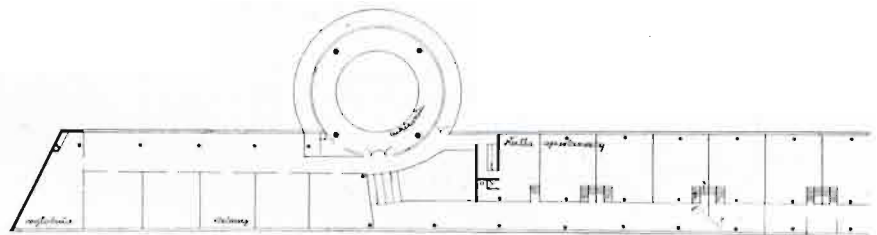
Arch. arch. Arseniusz Romanowicz, Henryk Frey, Piotr Szymaniak — Warszawa.

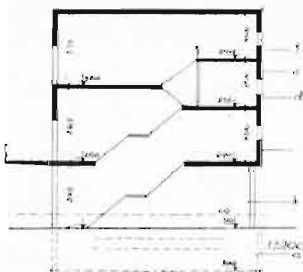
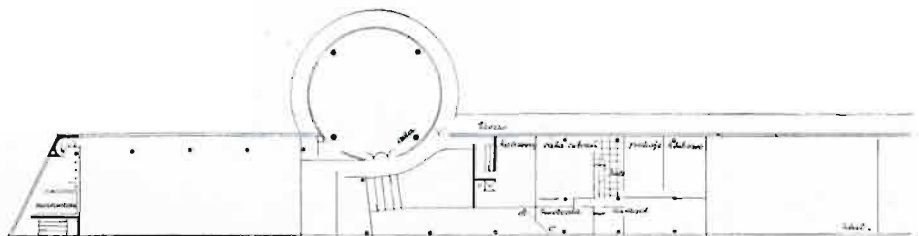
„Ośrodek żeglarski”

elewacja od morza

plan piętra II 1:800

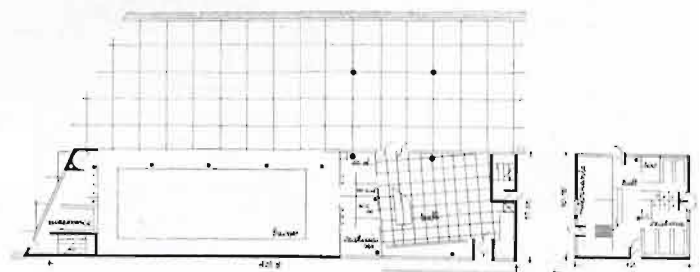

plan piętra I 1:800

przekrój 1:800

plan przyziemia

Ocena pracy Nr. 9.

Pod względem urbanistycznym: wyeliminowany. Pod względem architektonicznym: 1. Dom Żeglarza od strony morza. Sytuacja dobra (4 p.); 2. Ogólna koncepcja rozwiązania rzutu interesująco-twórcza. Poziom rozwiązania obniżony przez brak koordynacji między planami, przekrojami i elewacją. Pomysł korytarza II piętra z szeregiem klatek schodowych, skomplikowany, niepraktyczny. (4 p.); 3. Pomysł ogólnego ukształtowania i rozwiązania sali — wysoce interesujący i twórczy (8 p.); 4. Nieskoordynowanie wnętrza nie daje możliwości realizowania (2 p.); razem 18 punktów.

TEZY SĄDU KONKURSOWEGO NR. 62 NA ROZPLANOWANIE MOŁA POŁUDNIOWEGO I TERENÓW PRZYLEGLYCH ORAZ NA PROJEKT „ŻEGLARSKIEGO OŚRODKA MORSKIEGO W GDYNI”.

Stosownie do decyzji plenarnego posiedzenia Sądu Konkursowego i sprawozdania Komisji dla oceny prac konkursowych, ustala się następujące wytyczne, jako wnioski Sądu, któreby służyły jako wskazówki przy opracowaniu szczegółowym projektu urbanistycznego jak i architektonicznego.

Wnioski rozdziela się na trzy kategorie spraw:

- 1) urbanistycznych,
- 2) projektu ośrodka żeglarskiego,
- 3) ogólne — formalne.

1) Wnioski w sprawach urbanistycznych:

a) Sposób zabudowania terenów przy nadbrzeżu Prezydenta winien uwzględnić gradację wysokości i intensywności zabudowania, celem wydobycia jak najkorzystniejszej plastyki zabudowy od strony morza, z zastosowaniem, idąc od nadbrzeża, zabudowań najniższych i bardziej luźnych, do zabudowań wysokich i intensywnych od strony miasta (ul. Waszyngtona). Druga strefa tego nadbrzeża nie powinna być zabudowana zbyt intensywnie.

b) Kamienna Góra winna być wciągnięta w obręb całości kompozycji urbanistycznej i reprezentacyjnego placu miejskiego, przy szczególnym uwzględnieniu należytego podkreślenia i skoordynowania usytuowania bazyliki. Zabudowanie terenów przyległych do Kamiennej Góry powinno uwzględnić takie powiązanie z Kamienną Górą, aby wartość plastyczna wzgórza była należycie wykorzystana i podkreślona.

c) Reprezentacyjny plac miejski winien być założony, jako otwarty na morze, a wobec tego nie powinien być zaprojektowany wewnątrz bloków budowlanych. Ściana tego placu zwrócona ku morzu, a wobec tego od strony morza szczególnie widoczna, winna być zaprojektowana ze specjalnym uwzględnieniem jej plastycznego znaczenia, z dużą śmiałością i rozmachem twórczym,

d) Należy specjalnie przestudiować sprawę celowości i wartości plastycznej podniesienia części środkowej mola południowego w nawiązaniu do wysokości ulicy S-to Jańskiej. W razie uznania dodatniej wartości tego rozwiązania należy rozważyć sposób wykonania tego wzniesienia, wiadukt czy też nasyp, oraz możliwość wykorzystania przestrzeni pod tym wzniesieniem dla celów użytkowych, jak np. dla hangarów jachtowych, magazynów przystani żeglugi i t. p. Przy rozpatrywaniu wartości takiego założenia zwraca się szczególną uwagę na znaczenie propagandowe takiego założenia dla morza, którego widoczność będzie znacznie zwiększona.

e) Sprawa słuszności sytuowania Pomnika Zjednoczenia na końcu mola powinna być ponownie rozważana. Pomnik usytuowany według dotychczasowych zasad, miałby spełnić swe założenie przede wszystkim jako akcent plastyczny od morza. W tym celu musiałby otrzymać bardzo wielkie wymiary, podobnie jak tego rodzaju pomniki morskie, widoczne w całości na daleki dystans od strony morza. Wymiary

takie byłyby dla mola południowego nieodpowiednie, wprowadzając skalę, zmniejszającą plastyczną wartość mola, i projektowanych na nim urządzeń i zabudowań. W konsekwencji wypaczyłoby to również skalę rozwiązań urbanistycznych terenów miejskich (lądowych). Wybudowany zaś w skali dotychczas projektowanej miałby znaczenie jedynie od strony miasta, t. j. od strony lądu. W takim zaś razie pomnik ten powinien być związany funkcyjnie z uroczystościami i obchodami, które mają się odbywać na placu miejskim. W tym tkwi właśnie sprzeczność w znaczeniu organizacyjnym. Wsuwa się natomiast koncepcja, której próby rozwiązania wykazują prace konkursowe, usytuowanie mianowicie pomnika w bezpośrednim nawiązaniu do miejskiego placu reprezentacyjnego i świadome wkomponowanie w rozwiązanie urbanistyczne terenów lądowych.

f) Zabudowa mola południowego powinna być możliwie płaska i spokojna i w ogólnej wysokości jednolita, z akcentem jedynie dopuszczalnym dla budynku Domu Żeglarskiego, jako instytucji o charakterze reprezentacyjnym. Ta proponowana płaska zabudowa miałaby na celu wydobycie jak największej widoczności z mola na morze, co szczególnie niekorzystnie dałoby się rozwiązać przy podniesieniu omawianego w poprzednim punkcie d) środka mola południowego.

g) Ponieważ odcinek wybrzeża od mola południowego do stóp Kamiennej Góry jest niewielkim fragmentem bezpośredniego kontaktu miasta z morzem należy przynajmniej ten fragment wybrzeża uchronić od zabudowania, a wobec tego również odcinek wybrzeża przy basenie żaglowym w żadnych razie nie powinien być zabudowany, nawet jednym budynkiem.

h) Przy realizacji projektu urbanistycznego powinien być rozszerzony bulwar nadmorski przez budowę nowego brzegu wysuniętego w morze.

2) Wnioski w sprawie ośrodka żeglarskiego:

a) Budynek główny ośrodka żeglarskiego powinien być usytuowany od strony morza, z wykorzystaniem bezpośredniego kontaktu z morzem (tarasy od morza), a jako budynek o charakterze reprezentacyjnym, winien być zaakcentowany plastycznie spośród innych budynków projektowanych na molu południowym.

b) Przed ostatecznym rozstrzygnięciem sprawy zabudowania ośrodka żeglarskiego, należy rozstrzygnąć: miejsca pod budowę slipów, oraz sposób hangarowania jachtów (hangarowanie we wspólnym budynku, bądź też rozdzielone przy klubach).

3) Wnioski ogólne — formalne:

a) Sąd Konkursowy uważa za słuszne powołanie do współpracy przy rozwiązaniu zagadnień urbanistycznych osób wybranych (zespołów) spośród laureatów konkursu,

b) stosownie do warunków konkursowych, do szczegółowego opracowania projektów Żeglarskiego Ośrodka Morskiego powinien być powołany jeden z laureatów prac nagrodzonych,

c) instytucją uzgadniającą zamierzenia realizacyjne zabudowania terenów objętych tematem konkursu winien być Komisariat Rządu, jako opracowujący ostatecznie zagadnienie pod względem urbanistycznym i plastyki specjalnie, zaś w odniesieniu do terenów portowych w ścisłej współpracy z Urzędem Morskim.

d) współpraca instytucji budujących z Komisariatem Rządu i powołanych autorów projektów winna być tak zorganizowana, aby jeszcze w roku bieżącym umożliwiona była realizacja zamierzeń.

Prezes Sądu Konkursowego

(—) T. Kasprzycki g. b.

Przewodniczący przewodu konkursowego

(—) R. Miller inż. arch.

Sędziowie:

(—) Prof. R. Swierczyński inż. arch.

(—) Gen. M. Zaruski.

(—) J. Chmielewski inż. arch.

(—) S. K. Dąbrowski inż. arch.

(—) Ppułk. W. Ziętkiewicz

(—) R. Gutt inż. arch.

Sekretarz konkursu.

(—) Adam Paprocki.

CZYNNIK MILITARNY W URBANISTYCE WSPÓŁCZESNEJ

Odczyt wygłoszony w Towarzystwie Urbanistów Polskich

Bombardowanie lotnicze miast w głębi kraju, prowadzone równoległe z akcją wojenną na pograniczu, wywiera wpływ na wyniki wojny przez demoralizację ludności cywilnej i dezorganizację, szczególnie w zaopatrzeniu armii (przemysł).

Nie ma wątpliwości, że fakt ten będzie wykorzystany w czasie wojny przez nieprzyjaciela w stosunku do nas i miasta nasze będą zagrożone nalotem nieprzyjacielskich eskadr lotniczych. W okresach minionych, tak charakterystyczna dla miast warowność była wynikiem samoobrony przeciw zagładzie ze strony najeźdźcy — dziś ten sam wzgląd samoobrony nakazuje nam w równej lub w większej mierze uwzględniać w budowie miast czynnik warowności, szczególnie zaś warowności przeciwlotniczej.

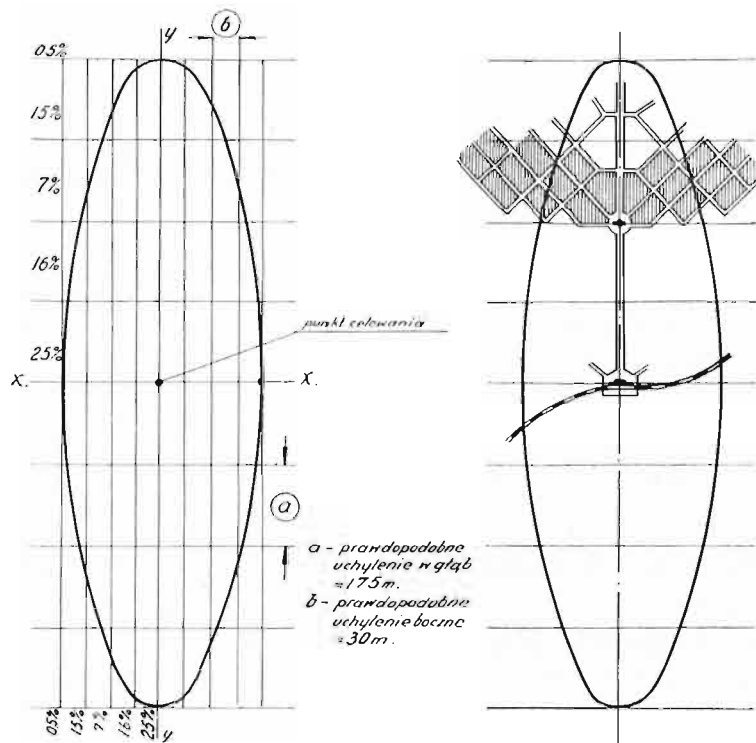
Na formy obrony przeciwlotniczej w mieście wskaże nam analiza sposobów ataku i działania pocisków lotniczych. Wiadomości o taktyce lotnictwa, jako ogólnie znane pomijam; przypominam tylko, że działanie pocisków zagraża miastom przez:

- spalenie od znacznych ilości bomb zapalających,
- zatrucie gazami i cieczeniami zabójczymi,
- burzenie dzielnic i budynków nieodpowiednio konstruowanych na działanie bomb burzących, t. j. dzielnic o zbyt zwartym zabudowaniu i budynków nie opierających się wstrząsom, podmuchom i fali wybuchowej.

Należy dodać, że wszystkie te środki niszczenia mogą być stosowane jednocześnie, a zatem powiększą panikę i dezorganizację.

Pomimo wielkiej zdolności niszczycielskiej lotnictwa istnieje cały szereg środków i sposobów przeciwdziałania, aż do zupełnego zneutralizowania niebezpieczeństwa. Skuteczne jednak przeciwdziałanie wymaga zespolenia kilku rodzajów techniki, poszczególne bowiem środki mimo wielkiej nawet skuteczności posiadają swe słabe strony.

Przeciwdziałanie może przyjąć charakter obrony czynnej i biernej. Pod obroną czynną należy rozumieć kontratak eskadr myśliwskich na eskadrę napadającą (bombardującą), wsparcie kontrataku z ziemi artylerią przeciwlotniczą, karabinami maszynowymi, oślepienie smugami reflektorów, a nawet rewanżowy napad bombardujący na miasto nieprzyjacielskie. Pod obroną bierną rozumiemy przeszkody powietrzne na balonach, zasłony dymowe, organizację ewakuacji, gaszenie światel i t. p. oraz właściwe ze względu na obronę lotniczą, planowanie osiedli i budynków, czyli zadania wchodzące w zakres kompetencji urbanisty i architekta. Zadaniem bowiem budownictwa jest przyjęcie takiego rozplanowania osiedli, oraz takich form i konstrukcji budowli, któreby w znacznym stopniu neutralizowały akcję niszczycielską lotnictwa.

rys. 1 i 2.
Elipsy rozrzutu bomb lotniczych.

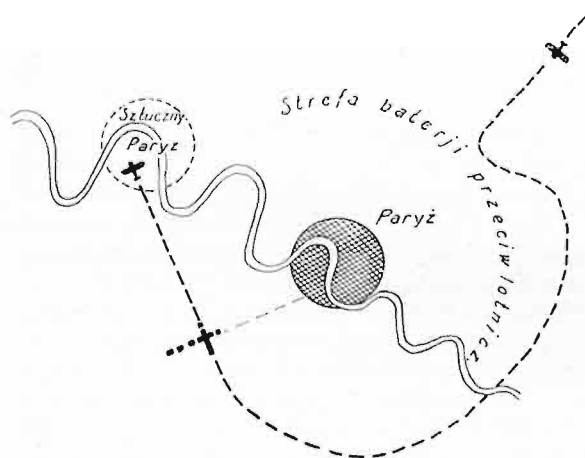
Zabezpieczenie zupełne samej tylko ludności jest tak kosztowne, że budowa np. schronów dla wszystkich ludzi, ze względu na niemożność użytkowania ich w czasie pokoju, jest gospodarczo wykluczona. Nie mniej problem OPL w miastach winien być uwzględniany przy każdym zamierzeniu z zakresu budownictwa.

Rozwiązania należy zamykać w granicach możliwości ekonomicznych, uzyskując jednak choćby częściowe bezpieczeństwo.

W zakresie OPL budownictwo operuje trzema zasadniczymi czynnikami:

- a) racjonalnym rozplanowaniem dzielnicy i ważniejszych budynków w terenie, t. j. rozproszeniem celów, co zmniejsza ilość trafień w budynki, oraz umożliwia swobodny odpływ gazów bojowych;
- b) przyjęciem racjonalnych form i konstrukcji budowli, odpornych na pożar, wstrząsy i podmuchy eksplozyj, a nawet uderzenia całych bomb burzących;
- c) właściwym doбором narysów i kolorytu całych zgrupowań i pojedynczych budowli, co ułatwia maskowanie, utrudniające lotnikowi orientację i odszukanie celów bombardowania.

Rozproszenie celów. Racjonalne planowanie osiedla w pojęciu militarnym polega na rozproszeniu celów i takim ugrupowaniu zabudowy, któreby wynikało z niedoskonałości taktyki i techniki bombardowania lotniczego. Stwierdzono doświadczalnie, że szereg pocisków, wyrzuconych z samolotu przy celowaniu w określony punkt, da rozrzut w terenie w formie elipsy o osiach ok. 1400 i 300 metrów, przy czym oś dłuższa elipsy wskazuje kierunek lotu. Zagęszczenie pocisków ku punktowi przecięcia osi (podane w procentach) widoczne jest na rys. Nr. 1. Połowa wszystkich pocisków znajdzie się w pobliżu punktu celowania w granicach 1/4 każdej osi. Wielkość ta służy do podzielenia całej elipsy wzdłuż jej osi, przy czym dalsze pasma elipsy dają procentową ilość trafień, jak na rysunku Nr. 1.

Rys. 3.

Teoria rozrzutu winna stanowić podstawę dla urbanistycznego planowania osiedli z punktu widzenia obniżenia ilości trafień lotniczych w zabudowania. Na podstawie elipsy rozrzutu można ustalić procentowe bezpieczeństwo tej czy innej wysokości — lub mało procentowej zabudowy terenu, nakładając na odpowiadający plan wykonaną w tejże skali elipsę. Również można ustalić, w jakiej odległości od ważnego celu (np. stacji kolejowej) należy planować osiedle, nie narażając go więcej niż np. na 9% zniszczenia przy odsunięciu na $2a =$ ok. 350 m (rys. Nr. 2), 2% — $3a =$ 525 m).

Odporność budowli. Bomby lotnicze, jako pociski o ruchu pionowym i eksplodujące wyłącznie przez uderzenie, nie działają swą żywą siłą na mury pionowe. Poza siłą przebijania, bomby burzące działają za pomocą zawartego w nich materiału wybuchowego. Promień zniszczenia zależy jest od ilości materiału wybuchowego i działa skuteczniej w środowisku uszczelnionym — w otwartej przestrzeni działa podmuch. Podmuch gwałtownie maleje z powiększaniem odległości. Przy eksplozji powstaje wstrząs, udzielający się przez ziemię, fundamenty i ściany. Poza tym fala wybuchowa niszczy słabe elementy zamkniętych pomieszczeń (wybicie szyb, wyrwanie drzwi i t. p.).

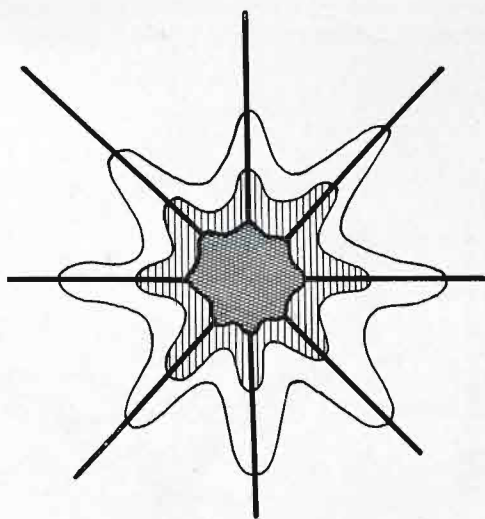
Maskowanie. Zmniejszenie widoczności miast przez stosowanie ciemnych barw dla murów, dachów i obfitość zieleni, oraz zniekształcenie orientacyjnych obiektów w terenie pobliskim i na szlaku lotniczym, umożliwi zmylenie lotnika nawet podczas jasnych nocy lub oświetlenia sobie drogi raketami, bombami świetlnymi i wzniesionymi pożarami. Gmachy monumentalne stanowią obiekty upiększające miasto, zatem widoczność ich dla obserwacji dziennej nie może być przekreślona. Jednakże ze względu na obserwację nocną pożądane jest nadawanie im barw ciemnych: kremowo-szarej, wiśniowej (klinkier). Budynki czynszowe nie powinny wyróżniać się z ogólnej szarej masy miasta. Nadanie piękna masie miejskiej winno wylaniać się z kompozycji urbanistycznej przy zastosowaniu roślinności. W kompozycji należy stosować powtarzalność narysów charakterystycznych, t. j. narysów nadających się do zniekształcenia za pomocą maskowania, oraz tworzenia fałszywych grup dekoracyjnych i oświetleniowych. (Przykład zniekształcenia kanału wersalskiego i sztuczny Paryż). (rys. Nr. 3).

Rozrost miast przez nawarstwianie (rys. 4) na obwodzie oraz wzdłuż komunikacji wylotowych jest z punktu widzenia OPL niewłaściwą formą rozbudowy. Powiększanie średnicy strefy zabudowy i obudowa komunikacji dadzą niezawodne wyniki bombardowania (nałożenie elipsy rozrzutu), a ponadto stworzą ucisk na komunikacje, komplikując ruch postępowo ku centrum. Forma ta nie może być usprawiedliwiona również koniecznością uporządkowania osiedli-pasożytni, wyrosłych w przeszłości (wskutek zaniedbań prawnych i organizacyjnych) na granicy miasta.

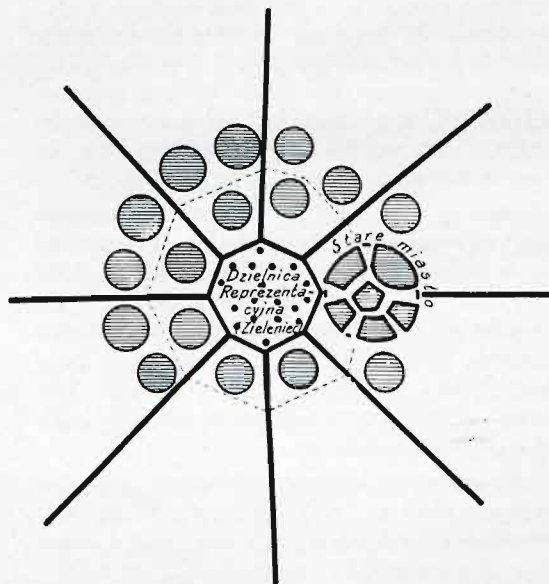
Obecne warunki OPL wymagają grupowego rozrzucaenia miasta na większym terenie. Rozbudowę istniejących miast należy rozumieć jako zakładanie nowoczesnych (omawianych dalej) dzielnic, oddzielonych zieleńcem od starego miasta i między sobą w odległości 350 — 700 m (rys. 5). Rozrastające się miasto winno być zespołem samorządowych gmin dzielnicowych, a nie przypadkowym zlepkiem terenów, bez zdecydowanego przeznaczenia (Bruksela).

Zabudowę istniejącego (starego) miasta (rys. 5) należy zamknąć linią regulacyjną obwodową w takich granicach, jak sięga wartościowa zabudowa czy to ze względu na trwałość budynków, znaczenie historyczne, czy z innych względów. Strefę zabudowy wewnątrz obwodu należy rozczłonkować pasmami izolacyjnymi, torując szersze komunikacje, lub stwarzając pasma ciągłego zieleńca przez parcele niezabudowane i źle zabudowane. Tworzenie ze starych dzielnic centrum handlowego lub reprezentacyjnego jest dla miasta kosztowne, a ze względów OPL katastrofalne. Łatwe i skuteczne zbombardowanie wynika z całkowitego ułożenia elipsy rozrzutu, t. j. 100% trafień, na powierzchni zwarto zabudowanej.

Wszelkie instytucje wyższego szczebla danej miejscowości (naczelné władze administr., finansowo-kredytowe, kultury, przedstawicielstwa i t. p.) powinny grupować się w specjalnej dzielnicy reprezentacyj-

Rys. 4

Rys. 5

nej (rys. 5). Gmachy tych instytucyj, wraz z otoczeniem będą się wybijały na tle miasta, jednak bezpieczeństwo ich należy uzyskać przez rozrzucenie we wzajemnej odległości 350–500 (9–2% narażenia). Dalsze bezpieczeństwo należy osiągnąć konstrukcją budynku i zajęciem małej powierzchni (strzelistość, zwartość). Dzielnica reprezentacyjna przez rozrzucenie obiektów w dużych odstępach podpada pod pojęcie zielenca z tym, że poza wykorzystaniem wolnej powierzchni na park może być wykorzystana na zabudowę pałacowo-willową o 2–3% zabudowie parcel (przedstawicielstwa zagraniczne i t. p.).

Planowanie osiedla winno być wynikiem wzajemnej koordynacji wszystkich tych czynników, które decydują o właściwym i racjonalnym funkcjonowaniu zorganizowanego prawnie zbiorowego organizmu ludzkiego, a nie doraźnym przekształcaniem tworców nie odpowiadających wymaganiom epoki szybkich komunikacyj lądowych i powietrznych.

Zagęszczenie zaludnienia w pewnych granicach (ilość mieszkańców na hektar) jest konieczne ze względu na rentowność urządzeń miejskich). Rozluźnienie zabudowy, będące w sprzeczności z zagęszczeniem zaludnienia, winno mieć ujście w rozmieszczeniu ludności wwyż. 20% zabudowy dla miast małych należy przyjąć za maksymalną z uwagi że % zabudowy oznacza % zagrożenia lotniczego. Stosowanie 50–70% zabudowy przy jednoczesnym ustaleniu wysokości zabudowy strefowej na 5–7 kondygnacji z punktu widzenia OPL jest niedopuszczalne i nie może mieć usprawiedliwienia w wysokiej cenie terenu. Układ urbanistyczny, uwzględniający: szybkie komunikacje, wyeliminowanie strat czasu między miejscem pracy a dzielnicą mieszkalną i miejscem wypoczynku i rozrywki nie stoi w sprzeczności z czynnikiem militarnym. Powyższe zasady przy zastosowaniu czynnika obrony przeciwlotniczej w planowaniu osiedla przeanalizujemy przykładowo na ośrodku przemysłowym. System pasmowego przetwarzania surowca na półfabrykaty i wykończone eksponaty umożliwiają organizację zakładów przemysłowych w układzie wstęgi, szerokości ok. 150 m i przebiegającej falą lub zygzakiem. Taki układ uniemożliwia korzystne nalożenie elipsy rozrzutu pocisków (rys. 6). Układ głównych towarowych komunikacyj kołowych nie nastroża trudności (rozgałęzienia nie pokazane na rysunku).

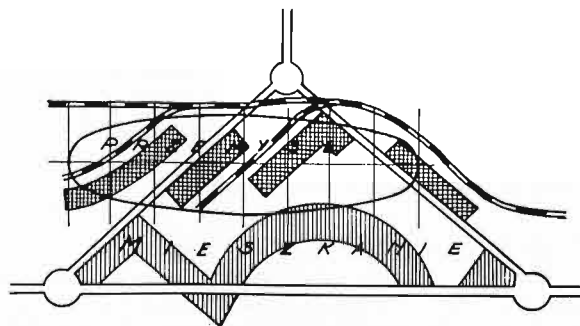
Równoległy do niego układ — to dzielnica mieszkaniowa, formowana według tejże zasady, jednak niezależnie i w odległości 150–300 m. Przestrzeń między tymi ugrupowaniami objęta jest zieleniem. Poza rolę normalną zielenca (zdrowotność, sport, izolacja) jest on wybitnie dodatni w obronie przeciwlotniczej, tworząc rozluźnienie między ważnymi celami dla lotnika.

Należy podkreślić konieczność zerwania z zasadą obudowy głównych komunikacyj miejskich domami mieszkalnymi. **Komunikacje główne winny być prostolinijne**, otwarte, z małą ilością wlotów i przecznie odpowiednio do szybkiego ruchu samochodowego, zaś **zabudowa wymaga układu wstęgi falistej** w dążeniu do zmniejszenia strat od bambardowania (rys. Nr. 6). Zabudowa mieszkalna otrzymuje swoje odgałęzienia komunikacyjne (ulice), wpadające na komunikacje główne co 200–300 m (nie pokazano na rysunku), ulice dają zaułki gospodarcze i ścieżki.

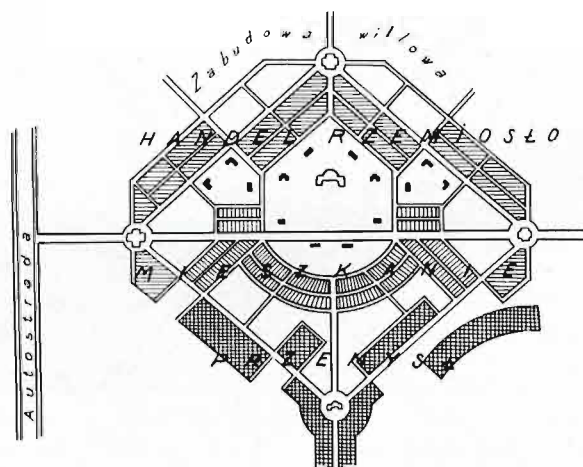
Dalszą funkcją osiedla przemysłowego jest jego handel i rzemiosło względnie mały przemysł pomocniczy i chałupnictwo. Układ tej dzielnicy oraz przerwa między dzielnicą mieszkalną winna być przeprowadzona według zasad już wyżej omówionych (rys. Nr. 7). Omawiana tu przerwa może stanowić zieleniec o charakterze reprezentacyjnym i wypoczynkowym, z rozrzuconymi na nim (150–300 m) gmachami uczelni, teatrów, kin, kawiarni, basenów-pływalni i t. p. Budynki te winny być przystosowane do obrony przeciwlotniczej jako schrony publiczne.

W planowaniu osiedla należy jak najdalej uszanować konfigurację terenu. Na zabudowę mieszkalną przeznaczać wzniesienia terenu i stoki ze względu na sływ gazów bojowych, niziny przeznaczać na zieleniec. Osiedle w stosunku do charakterystycznych linii terenowych, jakimi są rzeki, komunikacje państwowe (autostrady) należy tak sytuować, aby pasma zabudowy przebiegały prostopadłe od tych linii, jako orientacyjnych dla lotnika.

Całość osiedla w stosunku do głównych szlaków komunikacyjnych winna być planowana opodal. Wlew komunikacji miejskiej na szlaki państwowe należy ilościowo ograniczać i osłaniać.

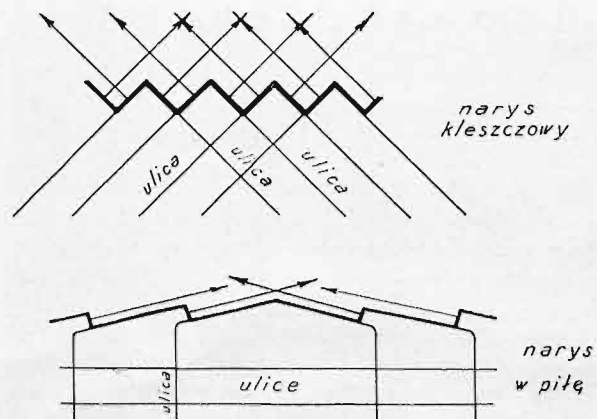

Rys. 6. Układ zabudowy.

Rys. 7. Rozmieszczenie dzielnic.

Rys. 8. Narys obronny w układzie ulic.

Rozpatrując organizację osiedla w przewidywaniu OPL, nie można pominąć drugiego czynnika militarnego, jakim jest obrona miasta od napastnika lądowego. Sprawa ta, ważna dla osiedli na pograniczu, jest również aktualną dla wszelkich innych osiedli wobec możliwości przerzucania oddziałów dywersyjnych drogą powietrzną.

Otaczanie osiedla murem na wzór miast dawniejszych jest zbędne. Właściwości teraźniejszego sprzętu walki dają broniącemu dużą przewagę przy minimalnych warunkach jego rozlokowania i ukrycia. Z komunikatów wojennych w Hiszpanii wiemy, jak bezsilne są w walkach o miasta czołgi i samochody pancerne. Skuteczność obrony wzrasta szczególnie przy stosowaniu ognia bocznego. Ze względów powyższych pożądane jest, by zewnętrzna linia regulacyjna osiedla miała choćby niewielkie załamania, umożliwiające ogień boczny.

Technikę stosowania linii obronnych do linii regulacyjnej obwodu można sprowadzić do dwóch narysów: 1) kleszczowy, 2) w piłę (rys. 8). Każdy z tych narysów może wynikać z układu ulic miejskich. Przesłonięcie głównych komunikacji przez postawienie na placu gmachu (świątyni, teatru) w przedłużeniu osi komunikacji lub załamanie wylotów ulic jest rozwiązaniem pożądanym (rys. 8), jako utrudnienie zewnątrz wglądu na ruch po komunikacjach wewnętrznych.

Na niekorzyść obecnie ujmowanej rozbudowy miast wpływa dotychczasowy system włączania w granice miasta podmiejskich gmin rolniczych, bezplanowo rozbudowanych na mocy ustaw o reformie rolnej. System włączania zabudowy rolnej w granice miast budzi zastrzeżenia ze względów ekonomicznych przez niewspółmierne koszty inwestycji terenowych w stosunku do terenów budowlanych.

Właściwy system — to tworzenie gmin podmiejskich w granicach, ustalonych rozwiązaniem urbanistycznym na terenie celowo obranym i zawczasu wykupionym przez miasto. Osiedla pasożytnicze należy zostawić pod dyktando ustaw rolniczych (ziemskich), sprowadzając je do roli zieleńca (zabudowa ogrodniczo-rolnicza).

Gdy samorząd miejski będzie właścicielem terenów objętych granicami planowanego miasta, oddając na cele zabudowy (prywatnej) parcele na warunkach długoletniej dzierżawy, — wówczas trudności racjonalnej budowy miast i inne trudności społeczne (tanie mieszkania robotnicze) będą zażegnane.

Inż. Józef Siłakowski pplk.

PRZEGLĄD CZASOPISM

BIUROWE I HANDLOWE.

Dom bankowy w Budziejowicach.

„*Stavba*“. 11. 36.

Dom biurowy w Stuttgarcie 6 kondygn. narożnik.

„*D. B. Z.*“ 45. 36.

Bank Rzeszy w Altonie. Rozbudowa.

„*D. B. Z.*“ 51. 36.

BUDYNKI UŻYTECZNOŚCI PUBLICZNEJ.

Urzędy pocztowe w Vichy i w Neapoli.

„*L'Arch. d'Aujourd'*“. 10. 36.

„*Edilizia Moderna*“. 23. 36.

Rozgłośnia radiowa w Hilversum,

„*de 8 en Opbouw*“. 13.14 36

„żłobek“ dla niemowląt w Valdagno.

„*Edilizia moderna*“. 23. 36.

Komenda milicji faszystowskiej w Rzymie.

„*Edilizia Mod.*“ 21/22. 36.

Dom dzieci zaniedbanych w Sztokholmie.

„*Stavba*“. 9. 36.

Dom młodzieży faszystowskiej w Mediolanie.

„*Edilizia Mod.*“ 21/22. 36.

CZYNszOWE I WIELOMIESZKANIOWE DOMY.

Grupa domów z małymi mieszkaniami w Brnie.

„*Stavba*“. 9. 36.

Dom zelektryfikowany w Bratysławie.

„*Slovensky Stavitel*“, 10. 36.

Dom czynszowy w Campobasso nad morzem.

„*Edil. Moderna*“. 23. 36.

DWORCE KOLEJOWE, HANGARY.

Dworzec morski w Gdyni.

„*L'Arch. d'A.*“ 10. 36.

Hangary lotnicze w Instyt. badań lotn. pod Berlinem.

„*Mod. Bauform*“. 10. 36.

HOTELE.

Casino w Bexhill.

„*L'Arch. d'A.*“ 10. 36.

KOŚCIOŁY.

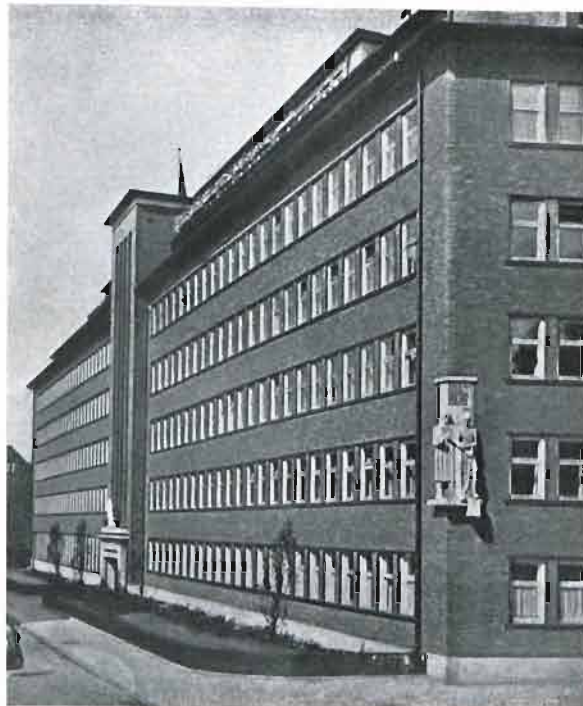
Wiejski murowany w Hermsdorf pod Berlinem.

„*Bangilde*“. 29. 36.

Drewniany wiejski w Karnizowa Jap.

Kościół św. Ant. Pałewskiego, halowy z wieżą. Chrystusa Króla, jednonawowy, murowany w Rzymie i inne.

„*L'Arch. d'A.*“ 10. 36.

Rozbudowa Banku Rzeszy w Altonie. Arch. Eitner. „*D. B. Z.*“ 51. 1936.

Kasa Ubezpieczeń w Budejowicach CSR. Arch. J. Václavík i B. Kuezek.

„*Stavba*“. 11. 1936.

Studio Radiowe w Hilversum. Arch. Merkelbach i Karsten.

„*De en 8 Opbouw*“ 13/14 1936.

MIESZKALNE DOMY WOLNOSTOJĄCE.

- Willa marsz. Graziani w Tripolisie.
„Rassegna di Architettura”. XI. 36.
Willa na wiejskiej parceli.
„Journal of the R. I. B. A.” 17. X. 36:
Jednorodzinne podmiejskie.
„Profil”. 10. 36.
Małe domki drewn. w Niemczech.
„Baugilde”. 34. 36.
Dom lekarza w Boulogne.
„L'Arch. d'Auj.”. 10. 36.

MOSTY.

- Żelbetowy w Ovarskiej Bystrzycy.
„Slovensky Stavitel”. 9. 35.

RÓŻNE.

- Skrzyżowanie autostrad.
„de 8 en Opbouw”. 17. 36.
Bramy różne.
„Baugilde”. 27. 36.

SPORTOWE.

- Kryta pływalnia w Mediolanie,
„L'Arch. d'A.” 10. 36.

SZKOŁY.

- Początkowe w Holandii i inne.,
„de 8 en Opbouw”. 24.25 36.
Początkowe pod Monachium.
„Baugilde” 35/36.
Kolonie wakac. we Włoszech,
„L'Arch. d'A.” 10. 36.
Szkoła w Mediolanie,
„Edilizia moderna”. 23. 36.

SZPITALA, SANATORIA.

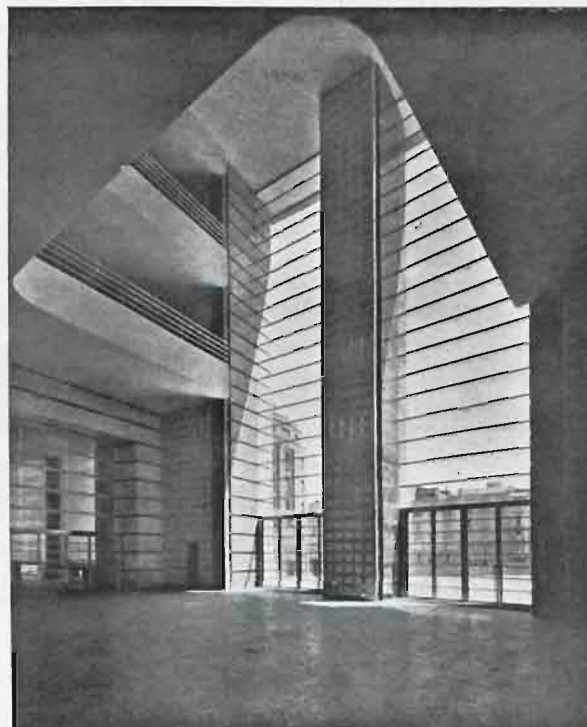
- Wojskowa Poliklinika w Helsinkach,
„Arkkitehti”. 10. 36.
Szpital w Kyoto,
„L'Arch. d'A.” 10. 36.
Sanatorium w Rumunii,
„L'Arch. d'A.” 10. 36.
Klinika dla piersiowo-chorych pod Devos,
„Edilizia Moderna”. 21/22. 36.

TEATRY, KINA.

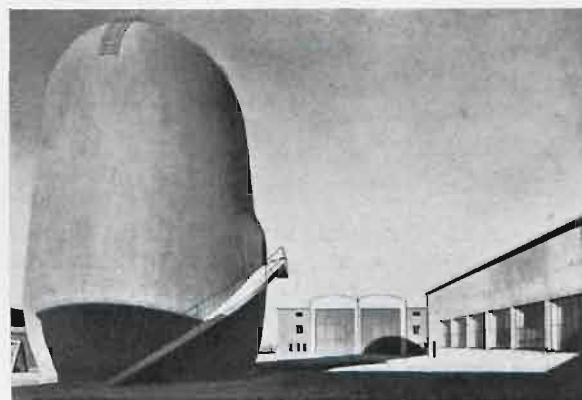
- Sala widowisk. w hotelu w Hilversum,
„de 8 en Opbouw”. 20.21/36.
Kino w Budapeszcie,
„L'Arch. d'Aujourd.” 10. 36.
Sala widowiskowa kasyna w Bexhill (Anglia),
„L'Arch. d'Aujourd.” 10. 36.

WNĘTRZA.

- Mieszkalne (willi małych)
„Profil”. 10. 36., „Mod. Bauf.”. 10. 12. 36.
Wnętrza sal wystawowych
„Edilizia Moderna”. 23. 36.

Pocztą w Neapoli. Arch. G. Vaccaro i E. Franzi.
„L'Architecture d'Aujourd'hui”. 10. 1936.

Stacja prób aerodynamicznych w Berlinie. Arch. H. Brenner i W. Deutschman.
„Moderne Bauformen”. 10. 1936.

Willa gen. Grazianiego w Tripolisie. Arch. M. A. Frapolli.
„Rassegna di Architettura”. 11. 1936.

KRONIKA

ODROCZENIE I-go POLSKIEGO KONGRESU MIESZKANIOWEGO.

Komitet Organizacyjny I-go Polskiego Kongresu Mieszkaniowego komunikuje, iż ze względów organizacyjno-technicznych uznał za wskazane odroczyć zwołanie Kongresu na jesień r. b. i uzupełnić treść jego obrad sprawozdaniem z Międzynarodowego Kongresu dla Spraw Mieszkaniowych, który odbędzie się w lipcu r. b. w Paryżu. Jednocześnie Komitet Organizacyjny zawiadamia, że prace przygotowawcze do Kongresu trwają w dalszym ciągu.

Deklaracje udziału w Kongresie będą utrzymane w mocy, a osobom fizycznym i prawnym, które zgłosiły udział w Kongresie przysługiwać będzie prawo do otrzymania referatów kongresowych w miarę ich wykańczania w odpowiedniej kolejności. Pierwszy referat kongresowy znajduje się w druku i zostanie w najbliższych dniach rozesłany.

KRONIKA KONKURSÓW

ROZSTRZYGNIĘCIE KONKURSU NR 71 SARP, TUP NA ROZPLANOWANIE MIASTA RÓWNEGO.

Nagroda I. Inż. architektki Maryla Buckiewiczówna i Władysław Wieczorkiewicz (Warszawa).

Nagroda II. Inż. architektki Marta Juraniec-Jurewicz, Adam Juraniec-Jurewicz, oraz inż. Józef Wargala (Łuck).

Nagroda III. Inż. architektki Józef Reński i Wacław Podleski (Warszawa).

Nagroda IV. — Inż. architektki Bolesław Malisz (Gdynia).

Nagroda IV b. Inż. architektki Zbigniew Ihnatowicz i Kazimierz Pigułowski (Warszawa). Ponadto wyróżnienie przyznano pracy Nr. 18.

ROZSTRZYGNIĘCIE KONKURSU POWSZECHNEGO NR 75 NA KOŚCIÓŁ XX MISJONARZY WE LWOWIE.

Nagroda II 1300 zł., praca Nr. 9, autorzy inż. arch. Andrzej Frydecki, inż. arch. Wiktoria Kańska-Frydecka, inż. arch. Janina Bielska.

Nagroda IIIa, 900 zł., praca Nr. 12, autor inż. arch. Tadeusz Teodorowicz-Todorowski.

Nagroda IIIb, 900 zł., praca Nr. 11, autor inż.

arch. Dobrosław Czajka, przy współpracy inż. arch. Stanisława Barana i E. Krzyżewskiego.

Nagroda IIIc. 900 zł., praca Nr. 21, autorzy Wacław Rembiszewski, Zbigniew Solawa, przy współpracy Mariana Łabuźka.

Praca wyróżniona — proponowany zakup 500 zł., praca Nr. 18, autor in. arch. Józef Łowiński.

ROZSTRZYGNIĘCIE KONKURSU NR 76 NA BLOKI MIESZKALNE W SOSNOWCU.

Nagroda I. — 1000 zł., praca Nr. 4, autorzy inż. arch. Stanisław Kramarczyk, Jan Krug.

Nagroda II — 700 zł., praca Nr. 3, autorzy A. Frydeccy.

Nagroda III — 500 zł., praca Nr. 12, autorzy

inż. arch. Bolesław Lachowski i inż. arch. Stanisław Rychłowski.

Praca wyróżniona i proponowany zakup — 250 zł., praca Nr. 8, autor in. arch. Jan Bitny Szachta.

ROZSTRZYGNIĘCIE KONKURSU NA POMNIK POLEGŁYCH ŻOŁNIERZY 33 P. P. W ŁOMŻY.

Nagroda I — 1000 zł., praca Nr. 1, autor Franciszek Habdas — Warszawa.

Nagroda II — 700 zł., praca Nr. 14, autorzy: Jan Krug, Tadeusz Brzoza — Lwów, Politechnika.

Nagroda III — 450 zł., praca Nr. 15, autorzy: Stanisław Repeta, Bazyli Wojtowiec — Poznań.

Nagroda III (równorzędna) — 450 zł., praca Nr. 7, autorzy: Michał Klimkiewicz, Franciszek Masiak — Warszawa.

Nagroda IV — 350 zł., praca Nr. 12, autor: Wincenty Kasprzycki — Warszawa.